

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa /elektroniczny znacznik czasu/

DKPL.WK.10.2.68.2020.ACY(13)

RM-10-68-20

Pani Elżbieta WITEK

Marszałek Sejmu

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi

projekt ustawy o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o wzmocnionej współpracy obronnej, podpisanej w Warszawie dnia 15 sierpnia 2020 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali upoważnieni Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Obrony Narodowej.

Z poważaniem,

Mateusz Morawiecki

Prezes Rady Ministrów

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o wzmocnionej współpracy obronnej, podpisanej w Warszawie dnia 15 sierpnia 2020 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o wzmocnionej współpracy obronnej, podpisanej w Warszawie dnia 15 sierpnia 2020 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Wyjaśnienie potrzeby i celu związania Rzeczypospolitej Polskiej umową międzynarodową

Z inicjatywą zawarcia przedmiotowej Umowy wystąpiła strona amerykańska. Umowa ta ma na celu regulację trzech głównych aspektów polsko-amerykańskiego partnerstwa strategicznego: współpracy obronnej ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, funkcjonowania sił zbrojnych USA w Polsce oraz wsparcia infrastrukturalnego i logistycznego dla tych sił w Polsce.

Umowa jest wynikiem dążeń do zacieśnienia współpracy i zwiększenia obecności amerykańskiej w Rzeczypospolitej Polskiej wyrażonych w trzech deklaracjach prezydenckich: deklaracji Obrona wolności i budowanie dobrobytu poprzez polsko-amerykańskie partnerstwo strategiczne z dnia 18 września 2018 r., Wspólnej deklaracji o współpracy obronnej dotyczącej obecności sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 czerwca 2019 r. oraz Wspólnej deklaracji o wzmocnionej współpracy obronnej z dnia 23 września 2019 r.

Umowa była przedmiotem analizy powołanego z inicjatywy Ministra Obrony Narodowej Zespołu ds. rozmów prawnych ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, w skład którego wchodziłi eksperci z resortu Obrony Narodowej oraz właściwych resortów, w tym: Cyfryzacji, Finansów, Infrastruktury, Klimatu, Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Rozwoju, Sprawiedliwości (jak również Prokuratury Krajowej), Spraw Wewnętrznych i Administracji, Spraw Zagranicznych oraz Zdrowia. Ww. Zespół, na podstawie zgody Prezesa Rady Ministrów, został przekształcony w Zespół Negocjacyjny.

Współpraca obronna z USA

Pomimo strategicznego charakteru relacji ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki dotychczas nie zawarto ramowej umowy dwustronnej dotyczącej całokształtu współpracy obronnej. Niniejsza Umowa umożliwi stworzenie ogólnych podstaw prawnych dla tej współpracy, wskazując jej główne obszary, takie jak współpraca bilateralna i w ramach NATO w dążeniu do wzmocnienia zdolności do wypełnienia zobowiązań związanych z bezpieczeństwem oraz wzajemną obroną, wzmocnienie

współpracy w zakresie rozwoju zdolności obronnych, planowania obronnego, szkolenia wojskowego, technologii, wyposażenia oraz wsparcia.

Funkcjonowanie sił zbrojnych USA w Polsce

Kwestia statusu wojsk amerykańskich przebywających na terenie Rzeczypospolitej Polskiej regulowana jest obecnie przez Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o statusie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisaną w Warszawie dnia 11 grudnia 2009 r. (Dz. U. z 2010 r. poz. 422), zwaną dalej „Umową SOFA RP-USA” oraz zawarte na jej podstawie umowy i porozumienia wykonawcze.

Podczas rozmów dotyczących zwiększenia obecności sił zbrojnych USA w Polsce strona amerykańska wskazywała potrzebę znowelizowania bazy prawnej dotyczącej stacjonowania swoich wojsk na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podkreślając rosnącą skalę zaangażowania wojskowego Stanów Zjednoczonych Ameryki w Polsce (w ciągu ostatnich czterech lat liczebność żołnierzy amerykańskich wzrosła kilkunastokrotnie). Zmienił się także charakter obecności tych sił na bardziej trwałą i długofalową, co dodatkowo wpływa na charakter potrzeb amerykańskich żołnierzy przebywających w Polsce i towarzyszącego im personelu cywilnego.

Po ponad 10 latach obowiązywania Umowy SOFA RP-USA, także strona polska zebrała szereg doświadczeń i propozycji, których wprowadzenie może ułatwić dalszą współpracę z USA i usprawnić funkcjonowanie wojsk amerykańskich w Polsce.

II. Wskazanie różnic między dotychczasowym i projektowanym stanem prawnym

Umowa w zakresie zasad dotyczących statusu sił zbrojnych USA oraz towarzyszącego im personelu powiela, co do zasady, rozwiązania funkcjonujące na podstawie Umowy SOFA RP-USA. Istotne *novum* stanowią postanowienia wykonujące deklaracje prezydenckie przyjęte w 2019 r., w których Strona polska zadeklarowała zapewnienie niezbędnej infrastruktury wojskowej dla zwiększonej obecności sił zbrojnych USA w Polsce. Zmianie ulegnie formuła obecności tych sił. Będzie ona miała charakter trwałą i bardziej długofalową, co dodatkowo wpłynie na specyfikę potrzeb amerykańskich żołnierzy i towarzyszącego im personelu.

Niniejsza Umowa reguluje zasady projektowania ww. infrastruktury, jej budowy i utrzymania, a także wskazuje konkretne projekty budowlane, które finansowane będą

przez Polskę. Umowa określa także katalog wsparcia logistycznego, które będzie oferowane siłom zbrojnym USA trwale obecnym w Polsce. Zmiany w tym obszarze pozwolą stworzyć odpowiednie warunki dla trwałej obecności sił zbrojnych USA w Polsce, zarówno w obecnie planowanej skali, jak i możliwego dalszego jej rozszerzenia. Z tych względów dotyczą one regulacji odnoszących się wprost do statusu sił i personelu USA, ale także ich rodzin, jak również wykonawców kontraktowych Stanów Zjednoczonych Ameryki, co będzie stanowiło istotny argument w dalszych staraniach o zwiększenie amerykańskiej obecności wojskowej w Polsce.

III. Wskazanie przewidywanych skutków społecznych, gospodarczych, finansowych, politycznych i prawnych, związanych z wejściem w życie umowy międzynarodowej, wraz z określeniem źródeł finansowania

1. Skutki polityczne i militarne

W stosunkach dwustronnych ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki związanie się Umową wpisze się pozytywnie w kontekst polsko-amerykańskiej współpracy sojuszniczej, podkreślając gotowość Rzeczypospolitej Polskiej do rozwijania wydajnej współpracy obronnej, służącej interesom bezpieczeństwa obu Stron. Współpraca ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki w tym zakresie będzie miała szeroki i bardzo korzystny wpływ na bezpieczeństwo i obronność Rzeczypospolitej Polskiej, a tym samym także na stabilny, wszechstronny rozwój Polski.

Umowa ta znacząco przyczyni się do wzmocnienia formalno-prawnych ram rozszerzonej współpracy w dziedzinie obronności między Rzeczpospolitą Polską i Stanami Zjednoczonymi Ameryki, ustanawiając prawne podstawy do trwałego stacjonowania w Polsce zwiększonej liczby żołnierzy USA. Strona amerykańska potwierdza także na gruncie prawnym w tej Umowie, iż obecność wojskowa w Polsce wzmacnia zobowiązanie Stanów Zjednoczonych Ameryki do obrony i bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Obecność ta bezpośrednio przyczyni się zatem do zwiększenia poziomu odstraszenia i obrony Polski oraz całej wschodniej flanki NATO, korzystnie wpłynie na obecność wojskową innych członków NATO w Polsce, interoperacyjność Sił Zbrojnych RP z wojskami USA i innych członków NATO. W tej perspektywie wielokrotni korzyści

dla Polski w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, jakie samoistnie będą wynikać z obecności wojskowej Stanów Zjednoczonych Ameryki w naszym kraju.

2. Skutki gospodarcze i finansowe

W ramach Umowy Rzeczpospolita Polska zobowiązuje się do nieodpłatnego zapewnienia wojskom amerykańskim odpowiedniej infrastruktury w uzgodnionych lokalizacjach oraz wsparcia logistycznego w ustalonym przez obie strony zakresie. Źródłem finansowania tych zobowiązań będą wydatki z budżetu państwa, w ramach limitu wydatków obronnych ustalanego corocznie w ustawach budżetowych w oparciu o art. 7 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1453 i 2020) oraz Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych – utworzony z mocy art. 11 tejże ustawy. Ministerstwo Obrony Narodowej będzie także dążyć do uzyskania częściowego finansowania (lub refundacji części poniesionych kosztów) – w takim stopniu, jak będzie to możliwe stosownie do procedur Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego – z funduszy wspólnych NATO, przeznaczanych na rozbudowę sojuszniczej infrastruktury obronnej, tj. środków z Programu Inwestycji NATO w Dziedzinie Bezpieczeństwa (*NATO Security Investment Program - NSIP*).

Biorąc pod uwagę wiele obiektywnych czynników, w tym że:

(1) potrzeby sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie infrastruktury mogą być zabezpieczone nie tylko poprzez budowę nowych obiektów, ale także poprzez udostępnienie lub adaptację (remonty, modernizację) już istniejącej infrastruktury. W tym względzie strona polska dążyć będzie do wyboru optymalnych rozwiązań, spełniających wymagania operacyjne wojsk amerykańskich;

(2) koszt wsparcia udzielanego przez Rzeczpospolitą Polską jako państwo-gospodarza będzie się corocznie zmieniał, w związku z dynamiką procesu szkolenia wojsk amerykańskich, a także ilości i skali dodatkowych ćwiczeń. Kwestie te będą przedmiotem szczegółowych corocznych konsultacji ze stroną amerykańską;

– obecnie znane są jedynie kategorie wsparcia infrastrukturalnego i logistycznego, które mogą wpływać na skutki finansowe związana się Umową.

Podkreślenia wymaga, że uzgodniony pakiet infrastruktury ma zostać dostarczony w perspektywie wieloletniej, co pozwoli rozłożyć koszty w dłuższej perspektywie

czasowej (i w ten sposób odpowiednio rozłożyć ich skutki adekwatnie do realnych możliwości finansowych). Poszczególne zadania inwestycyjne będą przedmiotem wspólnie ustalanej przez stronę polską i amerykańską hierarchizacji i priorytetyzacji (w zakresie harmonogramu realizacji) – biorąc pod uwagę realne możliwości finansowe i wykonawcze.

Podkreślenia wymaga, że nowa infrastruktura obronna będzie dostarczana nie tylko na wyłączne potrzeby wojsk amerykańskich, ale w znacznej części będzie możliwa do operacyjnego wykorzystywania (lub współużytkowania) przez Siły Zbrojne RP, a także znacząco podniesie narodowe zdolności do przyjęcia sojuszniczych sił wzmocnienia (nie tylko amerykańskich) na wypadek kryzysu. Istotnie wzrosną narodowe zdolności do składowania środków bojowych oraz przechowywania i dystrybucji paliw, a także zakwaterowania i wyżywienia dodatkowego personelu.

Co więcej, część inwestycji dotyczyć będzie infrastruktury cywilnej lub cywilno-wojskowej, np. lotnisk Kraków-Balice, Wrocław-Strachowice i Katowice-Pyrzowice, zwiększając ich potencjał transportowy i możliwości obsługowe.

W związku z powyższym nieuzasadnione byłoby przyporządkowanie całości dodatkowych kosztów wyłącznie do wspierania obecności sił zbrojnych USA. W praktyce istotna część dodatkowych kosztów będzie następstwem inwestycji w rozwój narodowych zdolności obronnych Polski.

Umowa gwarantuje, że na potrzeby dostarczenia infrastruktury oraz wsparcia logistycznego w możliwie największym stopniu używane będą materiały i produkty pochodzenia polskiego oraz usługi dostarczane przez polskie firmy. W przypadku znaczących inwestycji, jakie strona polska planuje zrealizować na rzecz rozwoju infrastruktury obronnej, powstanie dodatkowy popyt na te dobra i usługi, zarówno w bezpośrednich relacjach gospodarczych polskich firm z organami wykonawczymi resortu obrony narodowej, jak i w przypadku realizacji przez nie funkcji podwykonawcy lub dostawcy materiałów na rzecz innych podmiotów.

Na podstawie już zgromadzonych doświadczeń (krajowych i zagranicznych) zakładać należy, że obecność wojsk amerykańskich będzie ważnym czynnikiem pobudzania gospodarki na poziomie lokalnym. Towarzyszący tej obecności wzrost zapotrzebowania na różnego rodzaju usługi skłania lokalnych przedsiębiorców do rozszerzania profilu działalności i tworzenia dodatkowych miejsc pracy. Takie mechanizmy akceleracyjne

na poziomie lokalnym ujawniają się przede wszystkim w następujących branżach: handel, gastronomia, turystyka i hotelarstwo, transport lokalny, rozrywka, rekreacja i wypoczynek.

Stworzenie warunków dla długoterminowej obecności personelu wojskowego, w przyszłości być może łącznie z członkami rodzin, mogłoby dodatkowo wzmocnić powyższy efekt. Obecność wojsk amerykańskich może przyczynić się do zewnętrznej promocji Polski, jak i poszczególnych jej regionów, co może w pośredni sposób zwiększyć efekty ekonomiczne.

Co więcej, realizacja umowy EDCA wiązać się będzie z potrzebą utworzenia przez resort obrony narodowej dodatkowych miejsc pracy dla personelu zapewniającego wsparcie logistyczne dla wojsk USA. Dotyczy to m.in.: personelu służby żywnościowej i innych służb logistycznych oraz pracowników ochrony obiektów i mienia.

Ocenia się, że docelowo zatrudnionych zostanie łącznie kilkaset dodatkowych osób, co będzie mieć istotne znaczenie społeczno-gospodarcze, szczególnie w przypadku mniejszych miejscowości.

3. Skutki prawne

Związanie się Umową pozwoli na przyjęcie w polskim porządku prawnym instrumentu stwarzającego kompleksowe ramy dla pobytu sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Umowa zastąpi obecnie obowiązującą Umowę SOFA RP-USA, jak również Porozumienie z dnia 15 lipca 2015 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o uzgodnionych obiektach i terenach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 1555) oraz Porozumienie z dnia 21 grudnia 2018 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki zmieniające Porozumienie z dnia 15 lipca 2015 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o uzgodnionych obiektach i terenach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 314).

W mocy pozostaną natomiast, co do zasady, pozostałe Porozumienia wykonawcze do Umowy SOFA RP-USA, uzupełniające bazę prawną dotyczącą obecności wojsk USA w Polsce.

4. Skutki społeczne

Związanie się Umową nie spowoduje bezpośrednich skutków społecznych, innych niż wskazanych w pkt 2 i dotyczących potencjalnego zwiększenia zatrudnienia w miejscach stacjonowania wojsk amerykańskich.

5. Podmioty prawa krajowego, których dotyczy Umowa, w tym zakres, w jakim umowa międzynarodowa dotyczy osób fizycznych i prawnych

Umowa będzie stosowana przez organy administracji publicznej Rzeczypospolitej Polskiej, w tym w pierwszej kolejności przez Ministra Obrony Narodowej działającego w charakterze polskiego organu wykonawczego. Postanowienia Umowy nie będą miały zasadniczo wpływu na zakres uprawnień innych podmiotów (osób fizycznych i osób prawnych), objętych postanowieniami obecnie obowiązującej Umowy SOFA RP-USA.

6. Sposób, w jaki umowa dotyczy spraw uregulowanych w prawie wewnętrznym

Umowa stanowi uzupełnienie i doprecyzowanie postanowień Umowy SOFA-RP USA, którą to umowę zastąpi, jak również podstawowej regulacji w obszarze stacjonowania sojusznicznych sił zbrojnych w ramach NATO, jaką jest Umowa między Państwami-Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotycząca statusu ich sił zbrojnych, sporządzona w Londynie 19 czerwca 1951 r. (Dz. U. z 2000 r. poz. 257 oraz z 2008 r. poz. 1052). Umowa stanowi regulację szczególną w stosunku do ustawy z dnia 23 września 1999 r. o zasadach pobytu wojsk obcych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasadach ich przemieszczania się przez to terytorium (Dz. U. z 2018 r. poz. 2110).

7. Środki prawne, które powinny zostać przyjęte w celu wykonania Umowy

Umowa przewiduje możliwość lub obowiązek zawarcia szeregu porozumień wykonawczych między Stronami lub ich upoważnionymi przedstawicielami. Porozumienia te będą uszczegółwiać postanowienia Umowy w sposób niesprzeczny z nią, np. przez ustanawianie procedur współpracy w poszczególnych obszarach uregulowanych przez Umowę lub wzorów formularzy i zaświadczeń. Charakter i tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej takimi porozumieniami będą każdorazowo uzależnione od ich treści.

IV. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej umową międzynarodową

Ze strony polskiej Umowę podpisał Pan Mariusz BŁASZCZAK, Minister Obrony Narodowej, w dniu 15 sierpnia 2020 r.

Związanie Rzeczypospolitej Polskiej niniejszą Umową nastąpi w drodze ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, o której mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 127). Niniejsza Umowa spełnia bowiem przesłankę wymaganą do ratyfikacji umowy międzynarodowej, określoną w art. 89 ust. 1 pkt. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483, z późn. zm.). Przepisy niniejszej Umowy zastąpią Umowę SOFA RP-USA, która jest umową ratyfikowaną za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie oraz będą dotyczyły spraw uregulowanych w ustawach.

**UMOWA
MIĘDZY
RZĄDEM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
A
RZĄDEM STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI
O WZMOCNIONEJ WSPÓLPRACY OBRONNEJ**

SPIS TREŚCI

Preambuła	
Artykuł 1	Cel i zakres
Artykuł 2	Definicje
Artykuł 3	Korzystanie z uzgodnionych obiektów i terenów
Artykuł 4	Własność mienia
Artykuł 5	Wsparcie dla obecności sił zbrojnych USA
Artykuł 6	Rozlokowane materiały
Artykuł 7	Umundurowanie
Artykuł 8	Broń
Artykuł 9	Wjazd, pobyt i wyjazd osób
Artykuł 10	Licencje zawodowe
Artykuł 11	Pojazdy silnikowe
Artykuł 12	Prawa jazdy
Artykuł 13	Ruch statków powietrznych, jednostek pływających i pojazdów
Artykuł 14	Jurysdykcja karna
Artykuł 15	Określenie jurysdykcji karnej w przypadkach obowiązków służbowych
Artykuł 16	Zatrzymanie, nadzór i dostęp
Artykuł 17	Dyscyplina
Artykuł 18	Roszczenia
Artykuł 19	Zwolnienia podatkowe dla celów oficjalnych
Artykuł 20	Zwolnienia podatkowe dla celów osobistych
Artykuł 21	Import i eksport dla celów oficjalnych
Artykuł 22	Import dla celów osobistych
Artykuł 23	Procedury celne
Artykuł 24	Wojskowa usługowa działalność wspierająca
Artykuł 25	Instytucje finansowe
Artykuł 26	Wojskowe usługi pocztowe
Artykuł 27	Telekomunikacja
Artykuł 28	Wsparcie logistyczne i media
Artykuł 29	Waluta
Artykuł 30	Bezpieczeństwo
Artykuł 31	Ochrona środowiska i BHP
Artykuł 32	Ochrona zdrowia
Artykuł 33	Procedury kontraktowe
Artykuł 34	Status wykonawców kontraktowych
Artykuł 35	Praca
Artykuł 36	Wykonanie Umowy i rozstrzyganie sporów
Artykuł 37	Postanowienia końcowe
Aneks A	Uzgodnione obiekty i tereny
Aneks B	Wsparcie dla obecności sił zbrojnych USA
Załącznik 1 do Aneksu B	Lista projektów infrastrukturalnych zapewnianych przez Polskę

Preambuła

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Stanów Zjednoczonych Ameryki („Stany Zjednoczone”), dalej zwane łącznie „Stronami”, a pojedynczo „Stroną”;

Uznając, że obecne i wyłaniające się wyzwania dla bezpieczeństwa mają regionalne i globalne implikacje i wpływają na żywotne interesy Stron;

Uwzględniając fakt, iż zacieśnienie wzajemnej współpracy w dziedzinie obronności znacząco wzmocni istniejące stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi, a także ich zobowiązania z zakresu bezpieczeństwa;

Dążąc do rozwoju własnej oraz zbiorowej zdolności do obrony przed atakami zbrojnymi oraz odstraszania, odpowiedzi oraz obrony przed jakimkolwiek agresorem, zwracając szczególną uwagę na Kartę Narodów Zjednoczonych sporządzoną w San Francisco dnia 26 czerwca 1945 roku oraz Traktat Północnoatlantyczny, sporządzony w Waszyngtonie dnia 4 kwietnia 1949 roku, oraz na utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa;

Uznając, iż na podstawie porozumienia między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi, członkowie sił zbrojnych USA, członkowie rodzin oraz wykonawcy kontraktowi USA mogą przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

Biorąc pod uwagę fakt, że obecność sił zbrojnych USA, członków rodzin oraz wykonawców kontraktowych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ramach niniejszej Umowy odbywa się za zgodą Rzeczypospolitej Polskiej i z pełnym poszanowaniem prawa Rzeczypospolitej Polskiej;

Uwzględniając deklarację „Obrona wolności i budowanie dobrobytu poprzez polsko-amerykańskie partnerstwo strategiczne”, przyjętą 18 września 2018 roku w Waszyngtonie, „Wspólną deklarację o współpracy obronnej w zakresie obecności sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych w Rzeczypospolitej Polskiej”, podpisaną 12 czerwca 2019 roku oraz „Wspólną deklarację na temat pogłębiania współpracy obronnej”, podpisaną 23 września 2019 roku;

Dążąc do współdzielenia odpowiedzialności za utrzymanie pobytu Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w sposób sprawiedliwy i zrównoważony;

Uznając stosowanie Umowy między Państwami-Stronami Traktatu Północnoatlantycznego dotyczącej statusu ich sił zbrojnych, sporządzonej w Londynie dnia 19 czerwca 1951 roku zwanej dalej „umową NATO SOFA” i dążąc do uzupełnienia jej postanowień;

Uznając Umowę nabycia i usług wzajemnych między Ministrem Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej i Departamentem Obrony Stanów Zjednoczonych Ameryki, podpisaną w Warszawie dnia 28 listopada 2012 roku i w Stuttgarcie dnia 3 grudnia 2012 roku, („umowa ACSA”); oraz

Odnosząc się do postanowień Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie środków bezpieczeństwa służących ochronie informacji niejawnych w sferze wojskowej, podpisanej w Warszawie dnia 8 marca 2007 roku;

Uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

Cel i zakres

1. Niniejsza Umowa, zgodnie z prawem i regulacjami wewnętrznymi, oraz właściwymi zobowiązaniami międzynarodowymi każdej ze Stron, ma na celu promowanie:

- a. wzajemnej priorytetyzacji współpracy między Stronami w sprawach związanych z obronnością, w tym współpracy bilateralnej oraz współpracy w ramach NATO w dążeniu do osiągnięcia celów i zasad wymienionych w Preambule niniejszej Umowy;
- b. wzmocnienia zdolności Stron do wypełnienia ich zobowiązań związanych z bezpieczeństwem oraz ze wzajemną obroną;
- c. regularnych konsultacji na temat zagrożeń i wyzwań dla międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa;
- d. wymiany informacji i doświadczeń w zakresie strategicznych kwestii obronności i bezpieczeństwa; oraz
- e. wzmocnionej współpracy w zakresie rozwoju zdolności, planowania obronnego, szkolenia wojskowego, technologii, wyposażenia oraz wsparcia.

2. Niniejsza Umowa uzupełnia umowę NATO SOFA i bardziej szczegółowo określa status i warunki regulujące pobyt sił zbrojnych USA, w tym członków sił zbrojnych i personelu cywilnego oraz członków rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Niniejsza Umowa, w określonych sytuacjach w niej wskazanych, określa również status i warunki regulujące pobyt wykonawców kontraktowych USA i pracowników wykonawców kontraktowych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z dostawą towarów i świadczeniem usług siłom zbrojnym USA.

3. Zobowiązania wynikające dla Stron z niniejszej Umowy oraz każdego porozumienia lub porozumień wykonawczych nie stanowią uszczerbku dla zwierzchnictwa każdej ze Stron nad jej terytorium i właściwymi siłami, jak również prawa każdej ze stron do samoobrony, zgodnie z prawem międzynarodowym.

4. W sprawach nieuregulowanych niniejszą Umową stosuje się odpowiednie postanowienia umowy NATO SOFA, jeśli takowe istnieją.

Artykuł 2 Definicje

Dla celów niniejszej Umowy, wyrażenie:

a. „siły zbrojne USA” - oznacza podmiot obejmujący członków sił zbrojnych, personelu cywilnego oraz całe mienie, sprzęt i materiały Sił Zbrojnych USA, w tym informacje oficjalne USA, znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

b. „siły zbrojne” - posiada takie samo znaczenie, jak w Artykule I ustęp 1 litera (a) umowy NATO SOFA.

c. „personel cywilny” oznacza osoby, o których mowa w Artykule I ustęp 1 litera (b) umowy NATO SOFA i odnosi się także do:

(i) obywateli USA, którzy są zatrudnieni przez Stany Zjednoczone i którzy służą przy siłach zbrojnych USA;

(ii) pracowników organizacji niepolskich i nie prowadzących działalności gospodarczej, którzy są obywatelami Stanów Zjednoczonych bądź osobami zamieszkałymi na stałe w Stanach Zjednoczonych i którzy nie są osobami zamieszkałymi na stałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i którzy wyłącznie w celu dbania o dobro, morale lub edukację sił zbrojnych USA towarzyszą tym siłom zbrojnym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; oraz

(iii) członków rodzin zatrudnionych przez siły zbrojne USA, także w celach prowadzenia wojskowej działalności wspierającej opisanej w Artykułach 24, 25 i 26 niniejszej Umowy, oraz organizacje nie prowadzące działalności gospodarczej wspomniane w niniejszym ustępie.

Dla celów Artykułu 14 niniejszej Umowy, wyrażenie „personel cywilny” nie odnosi się do osób posiadających jedynie obywatelstwo Rzeczypospolitej Polskiej lub osób zamieszkałych na stałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dla celów Artykułu 18 niniejszej Umowy, wyrażenie „personel cywilny” nie odnosi się do osób, o których mowa w punkcie (ii) powyżej.

d. „członek rodziny” - oznacza osobę, o której mowa w Artykule I ustęp 1 litera (c) umowy NATO SOFA, oraz osobę, która z powodów prawnych, finansowych lub zdrowotnych jest zależna od członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego, pozostaje na jego lub jej utrzymaniu, zamieszkuje wspólnie z takim członkiem i przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za zgodą sił zbrojnych USA.

e. „wykonawca kontraktowy” - oznacza osobę fizyczną, która nie jest członkiem sił zbrojnych ani personelu cywilnego, osobę prawną albo inny podmiot posiadający zdolność prawną, dostarczający towary lub świadczący usługi siłom zbrojnym USA na podstawie umowy lub umowy o podwykonawstwo zawartej z siłami zbrojnymi USA lub na ich rzecz.

f. „wykonawca kontraktowy USA” - oznacza osobę fizyczną, która nie jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej i nie jest osobą zamieszkałą na stałe na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej lub osobę prawną, która nie jest zarejestrowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz jest obecna na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu dostarczania towarów i świadczenia usług siłom zbrojnym USA na podstawie umowy zawartej z siłami zbrojnymi USA lub na ich rzecz.

g. „pracownik wykonawcy kontraktowego USA” - oznacza osobę fizyczną, która nie jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej ani osobą zamieszkałą na stałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, która pozostaje w stosunku pracy z wykonawcą kontraktowym USA i która wykonuje pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z umową lub umową o podwykonawstwo na dostawy towarów lub świadczenie usług siłom zbrojnym USA.

h. „lokalny pracownik cywilny” - oznacza osobę, która nie jest członkiem sił zbrojnych ani personelu cywilnego, uprawnioną do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i do zatrudnienia zgodnie z Artykułem 35 niniejszej Umowy.

i. „uzgodnione obiekty i tereny” - oznacza tereny, obiekty, budynki lub konstrukcje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będące własnością lub pozostające w zarządzie Rzeczypospolitej Polskiej i używane przez siły zbrojne USA za zgodą Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z Artykułem 3 niniejszej Umowy oraz z pełnym poszanowaniem dla polskiego dowództwa nad uzgodnionymi obiektami i terenami w tym dla części wskazanych przez Rzeczpospolitą Polską do jej wyłącznego użytkowania, uzgodnione obiekty i tereny będą wspólnie użytkowane, za wyjątkiem ich części szczegółowo określonych przez Strony lub ich organy wykonawcze do wyłącznego użytku sił zbrojnych USA. Uzgodnione obiekty i tereny są wymienione w Aneksie A do niniejszej Umowy. Strony lub ich organy wykonawcze mogą w przyszłości wskazać dodatkowe uzgodnione obiekty i tereny.

j. „informacje niejawne” - oznacza informacje wytworzone przez lub dla Ministerstwa Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej lub Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych Ameryki (w Stanach Zjednoczonych określane jako „wojskowe informacje niejawne”), lub informacje, którymi one prawnie dysponują lub które znajdują się pod ich kontrolą, i które wymagają ochrony zgodnie z prawem i regulacjami wewnętrznymi Stron oraz postanowieniami niniejszej Umowy. Informacje niejawne mogą mieć formę ustną, wizualną, elektroniczną, formę dokumentu, lub dowolną inną formę, w tym także formę sprzętu lub technologii.

k. „organ wykonawczy” - oznacza Ministra Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej i Departament Obrony Stanów Zjednoczonych lub ich przedstawicieli.

Artykuł 3

Korzystanie z uzgodnionych obiektów i terenów

1. Uznając wzajemne korzyści wynikające z obecności sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ramach wspólnych działań obronnych, Rzeczpospolita Polska udostępnia siłom zbrojnym USA bez kosztów wynajmu lub podobnych kosztów uzgodnione obiekty i tereny, w tym uzgodnione obiekty i tereny użytkowane wspólnie przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej i siły zbrojne USA, zgodnie ze szczegółowymi umowami zawartymi pomiędzy obiema Stronami i z należyтым uwzględnieniem warunków operacyjnych i bezpieczeństwa. O ile nie postanowiono inaczej, siły zbrojne USA płacą swoją proporcjonalną część wszystkich niezbędnych kosztów eksploatacji i utrzymania związanych z korzystaniem przez nie z uzgodnionych obiektów i terenów.

2. Z pełnym poszanowaniem suwerenności i prawa Rzeczypospolitej Polskiej, w tym jej zobowiązań prawnomiędzynarodowych, po konsultacji i biorąc pod uwagę stanowiska Stron, siły zbrojne USA, wykonawcy kontraktowi USA, pracownicy wykonawców kontraktowych USA, lokalni pracownicy cywilni sił zbrojnych USA, członkowie rodzin oraz pojazdy, jednostki pływające i statki powietrzne używane przez siły zbrojne USA lub na ich rzecz, są uprawnione do niezakłóconego dostępu do uzgodnionych obiektów i terenów oraz korzystania z nich w celu wizyt, szkolenia, ćwiczeń, przemieszczania się, tranzytu, wsparcia i czynności z nim związanych, tankowania statków powietrznych, tankowania jednostek pływających, lądowania statków powietrznych i przywracania ich zdolności do lotu, tymczasowej konserwacji pojazdów, jednostek pływających i statków powietrznych, zakwaterowania personelu, łączności, stacjonowania i rozmieszczenia sił i materiałów, rozlokowania sprzętu, zapasów i materiałów, wsparcia i współpracy w zakresie bezpieczeństwa, prowadzenia wspólnych lub połączonych ćwiczeń, dostarczania pomocy humanitarnej i na wypadek klęski żywiołowej, operacji w sytuacjach nadzwyczajnych, prowadzenia robót budowlanych w celu wsparcia wspólnie uzgodnionych działań, a także innych celów co do których Strony lub ich organy wykonawcze mogą się porozumieć, w tym także tych wykonywanych w ramach Traktatu Północnoatlantyckiego. Szkolenie wojskowe i ćwiczenia są, w zależności od potrzeb, przedmiotem koordynacji i ustaleń, przez organy wykonawcze.

3. Rzeczpospolita Polska upoważnia siły zbrojne USA do prowadzenia kontroli dostępu do uzgodnionych obiektów i terenów, lub ich części, które zostały przekazane siłom zbrojnym USA do wyłącznego użytkowania. Organy wykonawcze dokonują koordynacji w zakresie procedur dostępu do uzgodnionych obiektów i terenów współużytkowanych przez siły zbrojne USA oraz Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej w celu zapewnienia bezpieczeństwa.

4. W przypadku ćwiczeń i innych działań prowadzonych poza uzgodnionymi obiektami i terenami, na wniosek, polski organ wykonawczy udziela siłom zbrojnym USA i wykonawcom kontraktowym USA, w zakresie, w jakim jest to możliwe i z poszanowaniem bezpieczeństwa publicznego, wsparcia w uzyskaniu czasowego dostępu oraz prawa do korzystania z:

(a) nieruchomości gruntowych oraz obiektów będących własnością Skarbu Państwa

(w tym dróg, portów, linii kolejowych, dróg wodnych i lotnisk), które nie należą do uzgodnionych obiektów i terenów;

(b) nieruchomości gruntowych oraz obiektów będących własnością samorządu terytorialnego; oraz

(c) prywatnych nieruchomości gruntowych oraz obiektów.

Wsparcie to zostaje udzielone bez kosztów dla sił zbrojnych USA lub wykonawców kontraktowych USA.

5. Polski organ wykonawczy jest odpowiedzialny za uzyskanie wszelkich upoważnień i zezwoleń wymaganych przez prawo Rzeczypospolitej Polskiej w największym możliwym zakresie. Amerykański organ wykonawczy udziela pomocy polskiemu organowi wykonawczemu poprzez niezwłoczne dostarczenie, na wniosek, odpowiednich, istniejących, możliwych do ujawnienia informacji, dokumentów i analiz technicznych, o ile jest to właściwe. Stany Zjednoczone nie ponoszą opłat za uzyskiwanie takich upoważnień oraz zezwoleń.

6. Siły zbrojne USA oraz wykonawcy kontraktowi mogą wykonywać roboty budowlane oraz dokonywać zmian i ulepszeń w uzgodnionych obiektach i terenach, w celu realizacji działań i celów wymienionych w niniejszym Artykule. Siły zbrojne USA współpracują z polskim organem wykonawczym w kwestiach związanych z wymienionymi robotami budowlanymi, zmianami i ulepszeniami, w oparciu o wspólny zamiar Stron, by wymagania techniczne i standardy związane z robotami budowlanymi, w tym standardy bezpieczeństwa robót budowlanych, w przypadku każdych takich robót prowadzonych przez Siły Zbrojne USA lub na ich rzecz, były zgodne z wymaganiami i standardami obu Stron. W tym celu uprzednie postanowienia niniejszego ustępu są wdrażane zgodnie ze wspólnie określonymi procedurami, które mogą zostać ustalone, w porozumieniu wykonawczym, w zależności od sytuacji. Siły zbrojne USA mogą prowadzić wymienione roboty budowlane oraz dokonywać zmian i ulepszeń z wykorzystaniem członków sił zbrojnych USA. Amerykański organ wykonawczy dostarcza polskiemu organowi wykonawczemu koniecznych informacji technicznych dotyczących robót budowlanych, które umożliwią taką współpracę. Strony uznają, że prawo Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie planowania przestrzennego, robót budowlanych jak również innych działań związanych z umożliwieniem prowadzenia robót budowlanych, nie ma zastosowania do działań podejmowanych przez lub na rzecz sił zbrojnych USA.

7. Strony współpracują przy długoterminowym planowaniu dotyczącym użytkowania i rozwoju uzgodnionych obiektów i terenów oraz obszarów otaczających uzgodnione obiekty i tereny, w celu zapewnienia wykonania niniejszej Umowy w perspektywie długoterminowej.

8. W momencie zwrotu Rzeczypospolitej Polskiej przez Stany Zjednoczone jakichkolwiek obiektów lub terenów lub ich części, Stany Zjednoczone przekazują polskiemu organowi wykonawczemu istniejącą dokumentację powykonawczą, instrukcje obsługi i utrzymania oraz jakiegokolwiek gwarancje pozostające w mocy.

9. Stany Zjednoczone mogą budować obiekty tymczasowe lub na potrzeby sytuacji nadzwyczajnych. Wyrażenie „obiekty tymczasowe lub na potrzeby sytuacji nadzwyczajnych” odnosi się do obiektów o charakterze niestałym i przeznaczonych do użytkowania wyłącznie przez okres niezbędny do osiągnięcia tymczasowego ograniczonego celu, dla którego są budowane. Dla celów Artykułu 4 niniejszej Umowy takie obiekty są traktowane jako konstrukcje przenośne i zostają usunięte przez Stany Zjednoczone po ustaniu tymczasowej potrzeby lub sytuacji nadzwyczajnej, chyba że organy wykonawcze uzgodnią, że korzystne jest pozostawienie ich na miejscu przez dalszy okres. W odpowiednich przypadkach Stany Zjednoczone mogą wnioskować o przeprowadzenie przyspieszonego procesu koordynacji i konsultacji. Jeśli wnioskuje się o przyspieszony proces, siły zbrojne USA nie rozpoczynają robót budowlanych, jeśli polski organ wykonawczy zgłosi sprzeciw. Jeżeli jednak polski organ wykonawczy nie zgłosi formalnego sprzeciwu w terminie piętnastu (15) dni od otrzymania od amerykańskiego organu wykonawczego adekwatnych i możliwych do ujawnienia dokumentów, będących w posiadaniu Stanów Zjednoczonych, roboty budowlane mogą być prowadzone zgodnie z planem.

10. W przypadku, gdy budynki lub inne instalacje są budowane lub rozbudowywane w celu wyłącznego użytkowania przez siły zbrojne USA, za koszty takiej budowy lub rozbudowy, eksploatacji i utrzymania odpowiedzialność ponoszą Stany Zjednoczone, o ile nie uzgodniono inaczej.

11. W przypadku, gdy budynki lub inne instalacje są budowane lub rozbudowywane w celu wspólnego użytkowania, koszty takiej budowy lub rozbudowy, eksploatacji i utrzymania są dzielone między Strony w odpowiedniej proporcji wynikającej z użytkowania, o ile nie uzgodniono inaczej.

Artykuł 4

Własność mienia

1. Wszelkie uzgodnione obiekty i tereny, w tym budynki, konstrukcje nieprzenośne i elementy trwale związane z gruntem w uzgodnionych obiektach i terenach, wraz z użytkowanymi, zmienionymi lub ulepszonymi przez siły zbrojne USA, pozostają własnością Rzeczypospolitej Polskiej. Wszelkie takie konstrukcje wybudowane przez siły zbrojne USA stają się własnością Rzeczypospolitej Polskiej po ich wybudowaniu, zaś siły zbrojne USA są uprawnione do modyfikowania takich konstrukcji i użytkowania ich, dopóki nie przestaną one być potrzebne siłom zbrojnym USA. Siły zbrojne USA powiadamiają właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej, gdy uzgodniony obiekt lub teren, lub dowolna jego część, przestają być potrzebne.

2. Siły zbrojne USA zwracają wszelkie uzgodnione obiekty i tereny lub dowolną ich część jako wyłączną i nieobciążoną własność Rzeczypospolitej Polskiej, wraz z budynkami, konstrukcjami nieprzenośnymi i elementami wybudowanymi tam przez siły zbrojne USA, gdy przestaną one być potrzebne siłom zbrojnym USA. Strony lub ich organy wykonawcze konsultują się w sprawie warunków zwrotu dowolnego uzgodnionego obiektu lub terenu, włączając w to kwestię rekompensaty z tytułu ewentualnej wartości rezydualnej ulepszeń lub budowli.

3. Siły zbrojne USA oraz wykonawcy kontraktowi USA zachowują tytuł własności do wszelkiego sprzętu, materiałów, zaopatrzenia, konstrukcji przenośnych, innego mienia ruchomego oraz stałych elementów wyposażenia, które zainstalowały, wwoziły lub nabyły na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z niniejszą Umową.

4. Strony mogą prowadzić konsultacje dotyczące ewentualnego przekazania lub zakupu sprzętu uznanego za zbędny, w sposób dopuszczalny przez prawo i przepisy USA.

Artykuł 5

Wsparcie dla obecności sił zbrojnych USA

Strony, uznając fakt, że obecność sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wzmacnia wysiłki NATO w kierunku odstraszania, obronę Stanów Zjednoczonych oraz zobowiązanie Stanów Zjednoczonych do obrony i bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polski, zgadzają się na szczególne środki związane z trwałą obecnością sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, określone w Aneksie B.

Artykuł 6

Rozlokowane materiały

1. Siły Zbrojne USA są uprawnione do transportowania, rozlokowywania i przechowywania mienia, sprzętu, zaopatrzenia i materiałów („rozlokowane materiały”) we wszystkich uzgodnionych obecnie lub w przyszłości obiektach i terenach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Siły Zbrojne USA sprawują wyłączną kontrolę nad rozlokowanymi materiałami znajdującymi się lub przechowywanymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i mają nieograniczone prawo do usunięcia tych materiałów z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Siły Zbrojne USA powiadamiają z wyprzedzeniem Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej o czynnościach związanych z rozlokowywaniem materiałów, które Siły Zbrojne USA planują transportować przez lub przechowywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym o rodzajach, ilości i terminach dostaw rozlokowanych materiałów oraz wykonawcach kontraktowych USA którzy realizują te dostawy.
2. Organy wykonawcze dokonają konsultacji w zakresie działań dotyczących rozlokowywania materiałów.

Artykuł 7 Umundurowanie

Podczas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w trakcie wykonywania obowiązków służbowych członkowie sił zbrojnych powinni co do zasady nosić umundurowanie.

Artykuł 8

Broń

1. Członkowie sił zbrojnych mogą posiadać i nosić broń służbową zgodnie z prawem Stanów Zjednoczonych, pod warunkiem, że są do tego upoważnieni na mocy wydanych im rozkazów w ramach wykonywania obowiązków służbowych.

2. Członkowie personelu cywilnego mogą posiadać i nosić broń służbową zgodnie z prawem Stanów Zjednoczonych w czasie wykonywania obowiązków służbowych w uzgodnionych obiektach i terenach. Pod warunkiem dokonania ustaleń w tym zakresie z polskim organem wykonawczym, członkowie personelu cywilnego mogą posiadać i nosić broń służbową zgodnie z prawem Stanów Zjednoczonych w czasie wykonywania obowiązków służbowych poza uzgodnionymi obiektami i terenami.

3. W odniesieniu do przechowywania broni i amunicji w uzgodnionych obiektach i terenach siły zbrojne USA stosują własne prawo i regulacje. Broń i amunicja mogą być przechowywane poza uzgodnionymi obiektami i terenami zgodnie ze standardowymi procedurami operacyjnymi.

4. Przywóz, wywóz, posiadanie, obrót oraz usługi związane z prywatną bronią i amunicją na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej regulowane są prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Na potrzeby niniejszego Artykułu, wyrażenie „usługi związane z prywatną bronią i amunicją” oznacza prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na naprawianiu albo wytwarzaniu istotnych części broni, przerabianiu broni lub wytwarzaniu amunicji, a także na świadczeniu usług w celach edukacyjnych, sportowych lub rekreacyjnych, obejmujących w szczególności prowadzenie strzelnic, działalność łowiecką lub szkoleniową.

Artykuł 9

Wjazd, pobyt i wyjazd osób

1. Rzeczpospolita Polska zrzeka się swojego uprawnienia do wymagania kontrasygnaty rozkazów wyjazdu, o którym mowa w Artykule III ustęp 2 litera (b) umowy NATO SOFA.
2. Wjazd i pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej członków sił zbrojnych podlega postanowieniom Artykułu III ustępy 1 i 2 umowy NATO SOFA.
3. Członkowie personelu cywilnego, członkowie rodzin, wykonawcy kontraktowi USA oraz pracownicy wykonawców kontraktowych USA, przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiadają ważną kartę identyfikacyjną Departamentu Obrony USA, zaświadczenie, lub list upoważniający, wystawione przez odpowiednie władze USA, potwierdzające ich status jako członków personelu cywilnego, członków rodzin, wykonawców kontraktowych USA lub pracowników wykonawców kontraktowych USA, a także ważny paszport. Karta identyfikacyjna, zaświadczenie lub list upoważniający umożliwiają wymienionym wyżej osobom wjazd i pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez wizy, o ile posiadają one ważny paszport. Paszporty tych osób nie są stemplowane na granicy. Podczas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby te nie podlegają przepisom dotyczącym rejestracji i kontroli cudzoziemców. Osób tych nie traktuje się również jako nabywających prawo do stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Podczas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby, o których mowa w ustępie 3 niniejszego Artykułu, są zobowiązane na żądanie władz Rzeczypospolitej Polskiej okazywać ważny paszport oraz kartę identyfikacyjną, zaświadczenie lub list upoważniający. Stany Zjednoczone dostarczą po wejściu w życie niniejszej Umowy polskiemu organowi wykonawczemu reprezentatywne zobrazowania kart identyfikacyjnych, zaświadczeń oraz listów upoważniających.
5. Zasady określone w ustępach od 2 do 4 niniejszego Artykułu mają zastosowanie wyłącznie do wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pozostają bez wpływu na zasady wjazdu i pobytu na terytoriach innych państw.
6. W przypadku śmierci członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego albo opuszczenia przez niego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z przeniesieniem służbowym, członkom rodziny takiej osoby podczas przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nadal przysługuje status członka rodziny na podstawie niniejszej Umowy przez okres dziewięćdziesięciu (90) dni od dnia śmierci lub przeniesienia służbowego. Jeżeli członkowie rodziny podjęli naukę w instytucjach edukacyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed śmiercią lub przeniesieniem służbowym danego członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego, członkom rodziny tej osoby nadal przysługuje status członków rodziny przez okres dziewięćdziesięciu (90) dni od dnia ukończenia nauki lub zakończenia bieżącego roku szkolnego lub akademickiego.

7. Zgodnie z Artykułem III ustęp 5 umowy NATO SOFA, w razie zagrożenia bezpieczeństwa lub porządku publicznego Rzeczypospolitej Polskiej przez członków sił zbrojnych lub personelu cywilnego, właściwe władze USA usuwają takie osoby z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na pisemny wniosek właściwych organów Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykuł 10 **Licencje zawodowe**

Rzeczpospolita Polska nie wymaga od członków sił zbrojnych USA, wykonawców kontraktowych USA i pracowników wykonawców kontraktowych USA uzyskiwania licencji zawodowych wydawanych przez Rzeczpospolitą Polską w związku ze świadczeniem usług w ramach obowiązków służbowych lub kontraktowych siłom zbrojnym USA, członkom rodzin, wykonawcom kontraktowym USA, pracownikom wykonawców kontraktowych USA oraz innym wzajemnie uzgodnionym osobom.

Artykuł 11

Pojazdy silnikowe

1. Organy Rzeczypospolitej Polskiej uznają przeprowadzone przez władze wojskowe i cywilne USA rejestrację i licencjonowanie pojazdów silnikowych i przyczep należących do sił zbrojnych USA, wykonawców kontraktowych USA, pracowników wykonawców kontraktowych USA, członków sił zbrojnych oraz personelu cywilnego i członków rodzin. Pojazdy niebojowe (określone jako takie przez siły zbrojne USA) oraz przyczepy dopuszcza się do ruchu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie ich czasowego pozostawania na tym terytorium, pod warunkiem, że są one zaopatrzone w tablice rejestracyjne z numerem rejestracyjnym, a kierujący pojazdem posiada przy sobie lub w pojeździe wydany przez właściwe władze dokument potwierdzający dokonanie rejestracji pojazdu oraz ważne badanie techniczne. Pojazdy bojowe (określone jako takie przez siły zbrojne USA) nie wymagają tablic rejestracyjnych, jednak są zaopatrzone w stosowne oznaczenia i dokumentację.

2. Na wniosek władz sił zbrojnych USA, właściwe organy Rzeczypospolitej Polskiej rejestrują i wydają bez kosztów i dodatkowych badań technicznych, polskie tablice rejestracyjne i dowody rejestracyjne dla służbowych pojazdów niebojowych sił zbrojnych USA oraz dla prywatnych pojazdów członków sił zbrojnych, personelu cywilnego i członków rodzin zgodnie z wzajemnie uzgodnionymi procedurami. Pojazdy wykonawców kontraktowych USA i pracowników wykonawców kontraktowych USA mogą zostać zarejestrowane przez odpowiednie organy Rzeczypospolitej Polskiej w taki sam sposób. Tablice rejestracyjne wydane dla prywatnych pojazdów zgodnie z niniejszym ustępem nie mogą się różnić od tablic rejestracyjnych wydawanych na zasadach ogólnych przez władze Rzeczypospolitej Polskiej do eksploatacji prywatnych pojazdów silnikowych.

3. Władze sił zbrojnych USA zapewniają regularnie bezpieczeństwo wszelkich pojazdów silnikowych i przyczep, które zarejestrowały i którym wydały licencję, lub które są używane przez siły zbrojne USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Członkowie sił zbrojnych, personelu cywilnego, wykonawcy kontraktowi USA, pracownicy wykonawców kontraktowych USA oraz członkowie rodzin mają obowiązek zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa swoich prywatnych pojazdów silnikowych i przyczep, które są używane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W tym celu prywatne pojazdy silnikowe, zarejestrowane zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu podlegają okresowym badaniom technicznym.

5. Członkowie sił zbrojnych i personelu cywilnego, wykonawcy kontraktowi USA, pracownicy wykonawców kontraktowych USA oraz członkowie rodzin zobowiązani są do przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej swoich prywatnych pojazdów silnikowych w czasie pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Pojazdy służbowe podlegają samoubezpieczeniu przez Stany Zjednoczone i mogą być używane jedynie dla celów służbowych określonych w prawie Stanów Zjednoczonych.

6. Pojazdy, przyczepy i naczepy należące do sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych są traktowane tak samo jak pojazdy służbowe Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie opłat za korzystanie z dróg. Jeżeli Rzeczpospolita Polska wprowadzi

w przyszłości opłaty za korzystanie z dróg dla swoich Sił Zbrojnych, Strony lub ich przedstawiciele skonsultują się co do wpływu tej zmiany na siły zbrojne Stanów Zjednoczonych.

7. Szczegóły dotyczące procedury rejestracji pojazdów silnikowych, lista odstępstw od warunków technicznych jak również właściwych dokumentów i dowodów ważnych badań technicznych zostaną określone w porozumieniu wykonawczym do niniejszej Umowy.

Artykuł 12 Prawa jazdy

1. Organy Rzeczypospolitej Polskiej uznają prawo jazdy lub inny rodzaj zezwolenia uprawniającego posiadacza do prowadzenia służbowych pojazdów, okrętów lub statków powietrznych sił zbrojnych USA, wydanego członkowi sił zbrojnych lub członkowi personelu cywilnego lub pracownikowi wykonawcy kontraktowego USA przez władze USA.

2. Organy Rzeczypospolitej Polskiej akceptują jako ważne, bez dodatkowych opłat lub przeprowadzania egzaminów, prawa jazdy wydane przez Stany Zjednoczone, poszczególne stany USA lub organy polityczne niższego szczebla, uprawniające członków sił zbrojnych USA oraz członków rodzin, a także pracowników wykonawcy kontraktowego USA do prowadzenia prywatnych pojazdów silnikowych, jeśli posiadacz tego prawa jazdy ma ukończone 18 lat. Międzynarodowe prawo jazdy nie jest wymagane. Władze wojskowe Stanów Zjednoczonych mogą wydać dwujęzyczny dokument poświadczający uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi. Wymienione w niniejszym ustępie osoby mają obowiązek okazywać właściwe prawo jazdy lub dokument uprawniający na żądanie władz Rzeczypospolitej Polskiej podczas kierowania pojazdem silnikowym. Amerykański organ wykonawczy, po wejściu w życie niniejszej Umowy, przekazuje polskiemu organowi wykonawczemu informacyjny opis typowych danych znajdujących się na tego rodzaju prawach jazdy.

3. Władze sił zbrojnych USA mogą wycofać z własnej inicjatywy bądź na wniosek organów Rzeczypospolitej Polskiej uprawnienia do kierowania pojazdami przyznane członkom sił zbrojnych oraz, w zakresie swoich właściwości, członkom personelu cywilnego, w przypadku uzasadnionych wątpliwości dotyczących kompetencji lub zdolności tych osób do prawidłowego prowadzenia pojazdów. Władze sił zbrojnych USA powiadamiają organy Rzeczypospolitej Polskiej o wszelkich przypadkach wycofania takich uprawnień zgodnie z niniejszym ustępem oraz o wszystkich przypadkach, gdy po takim wycofaniu uprawnienia do prowadzenia pojazdów zostały przywrócone.

4. W przypadkach, w których sądy Rzeczypospolitej Polskiej sprawują jurysdykcję na podstawie Artykułu VII umowy NATO SOFA i Artykułu 14 niniejszej Umowy w stosunku do przestępstw, których popełnienie wiązało się z prowadzeniem pojazdu silnikowego oraz w przypadkach, w których inne organy Rzeczypospolitej Polskiej uprawnione są do podjęcia działań w związku z popełnieniem takich przestępstw, decyzje właściwych organów Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące zawieszenia bądź pozbawienia uprawnień do kierowania pojazdami mają zastosowanie wobec praw jazdy, o których mowa w niniejszym Artykule.

Artykuł 13

Ruch statków powietrznych, jednostek pływających i pojazdów

1. Zgodnie ze wspólnie określonymi procedurami, statki powietrzne, jednostki pływające i pojazdy eksploatowane przez siły zbrojne USA lub wyłącznie na ich rzecz mają prawo wstępu, swobodnego poruszania się i opuszczania terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z poszanowaniem odpowiednich reguł bezpieczeństwa i ruchu lotniczego, morskiego i drogowego. Na pokład tych statków powietrznych, jednostek pływających i pojazdów nie można wchodzić oraz przeprowadzać na nich inspekcji bez zgody Stanów Zjednoczonych. Statki powietrzne eksploatowane przez siły zbrojne USA lub wyłącznie na ich rzecz uprawnione są do wykonywania lotów w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywania tankowania w powietrzu, lądowania i startowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Statki powietrzne, o których mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, nie podlegają opłatom nawigacyjnym ani innym podobnym opłatom za loty na podstawie niniejszej Umowy oraz nie podlegają opłatom za lądowanie i parkowanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Procedury oznaczania lotów na podstawie niniejszego Artykułu zostaną określone w porozumieniu wykonawczym. Jednostki pływające, o których mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, nie podlegają opłatom pilotażowym, opłatom portowym, opłatom za przewóz lichtugą ani podobnym opłatom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Siły zbrojne USA płacą standardowe stawki rynkowe za zamówione i otrzymane usługi, po odjęciu podatków, zgodnie z Artykułem 19 niniejszej Umowy, chyba że Artykuł 28 niniejszej Umowy stanowi inaczej.
3. Dla potrzeb niniejszej Umowy i w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu lotniczego, żeglugi morskiej i śródlądowej, władze sił zbrojnych USA ustalają w koordynacji z właściwymi organami Rzeczypospolitej Polskiej warunki i zasady eksploatowania wszystkich systemów kontroli ruchu lotniczego, żeglugi morskiej i śródlądowej oraz związanych z nimi systemów łączności, które władze te zainstalują i będą użytkować.
4. Użytkowanie kolei na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odbywa się zgodnie z porozumieniami między przedsiębiorstwami kolejowymi a siłami zbrojnymi USA. Na wniosek sił zbrojnych USA, polski organ wykonawczy udziela pomocy w zawarciu takich porozumień. Zgodnie z Artykułem 3, ustępem 4 niniejszej Umowy, pomoc ta będzie udzielona bez kosztów dla Stanów Zjednoczonych.
5. Ruch pojazdów gaśnicowych poza poligonami i terenami budowy odbywa się co do zasady transportem kolejowym lub na odpowiednich przyczepach. Poruszanie się pojazdami gaśnicowymi po ulicach i drogach publicznych bez używania nakładek gumowych jest zabronione.
6. Właściwe organy Stron współpracują w zakresie procedur transportu przez siły zbrojne USA broni, ciężkiego sprzętu i materiałów niebezpiecznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykuł 14

Jurysdykcja karna

1. Rzeczpospolita Polska uznaje szczególne znaczenie nadzoru dyscyplinarnego władz sił zbrojnych USA nad członkami sił zbrojnych USA oraz skutki, jakie taki nadzór ma dla gotowości operacyjnej. Tym samym, Rzeczpospolita Polska, na wniosek Stanów Zjednoczonych i w celu realizacji zobowiązania o wzajemnej obronie, niniejszym korzysta ze swojego suwerennego prawa i zrzeka się pierwszeństwa Rzeczypospolitej Polskiej w sprawowaniu jurysdykcji karnej, stosownie do Artykułu VII ustęp 3 litera (c) umowy NATO SOFA. W przypadkach o szczególnym znaczeniu dla Rzeczypospolitej Polskiej, władze Rzeczypospolitej Polskiej mogą wycofać to zrzeczenie poprzez wystosowanie do właściwych władz wojskowych USA pisemnego oświadczenia nie później niż trzydzieści (30) dni od daty otrzymania notyfikacji, o której mowa w ustępie 2 niniejszego Artykułu. Władze Rzeczypospolitej Polskiej mogą również wystosować wskazane oświadczenie przed otrzymaniem takiej notyfikacji.

2. Z zastrzeżeniem szczególnych ustaleń, które mogą zostać poczynione w zakresie czynów karalnych mniejszej wagi, siły zbrojne USA niezwłocznie notyfikują władze Rzeczypospolitej Polskiej o każdym wszczęciu postępowania w trybie ustępu 1 niniejszego Artykułu.

3. W razie zaistnienia sporu co do jurysdykcji, właściwe władze Stron niezwłocznie podejmują konsultacje w celu rozstrzygnięcia tego sporu. Wspólne określenie jurysdykcji zwykle następuje nie później niż w terminie trzydziestu (30) dni od dnia rozpoczęcia konsultacji, chyba że właściwe władze Stron zdecydują o wydłużeniu tego terminu na czas określony. Do czasu zakończenia konsultacji Strony nie kierują sprawy do postępowania sądowego.

4. W przypadku ścigania przez władze Rzeczypospolitej Polskiej członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członka rodziny, jurysdykcja nie będzie sprawowana przez sądy wojskowe Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Członkowie sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członkowie rodzin nie będą sądeni pod nieobecność bez swojej zgody, chyba że bezpodstawnie nie stawili się przed sądem po otrzymaniu należytego powiadomienia o dacie rozprawy oraz gdy dopuścili się nieusprawiedliwionej nieobecności wobec władz sił zbrojnych USA.

6. Siły zbrojne USA pomagają władzom Rzeczypospolitej Polskiej w zapewnieniu stawiennictwa oskarżonych lub podejrzanych i świadków będących członkami sił zbrojnych lub personelu cywilnego bądź członkami rodzin przed organami wymiaru sprawiedliwości na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podczas wszystkich postępowań, gdzie obecność tych osób jest wymagana.

7. Władze Rzeczypospolitej Polskiej udzielają pomocy Stanom Zjednoczonym w zapewnieniu stawiennictwa osób nie podlegających prawu wojskowemu Stanów Zjednoczonych podczas wszystkich postępowań prowadzonych przez siły zbrojne USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podczas których obecność tych osób jest wymagana.

8. Współpraca związana z pomocą w prowadzeniu wszelkich koniecznych postępowań dotyczących przestępstw, zgodnie z Artykułem VII ustęp 6 litera (a) umowy NATO SOFA, odbywa się, jeśli to możliwe, bezpośrednio pomiędzy organami odpowiedzialnymi za prowadzenie wnioskowanych czynności. Odpowiednie organy Stron mogą przyjmować ustalenia dotyczące szczegółów współpracy. Na wniosek, właściwe organy jednej ze Stron mogą uczestniczyć w czynnościach dowodowych prowadzonych przez właściwe organy drugiej Strony. W trakcie prowadzenia śledztwa, władze jednej ze Stron wezmą pod uwagę wszelkie dowody zebrane przez lub sprawozdania ze śledztw odpowiednich władz drugiej Strony zgodnie z obowiązującym prawem i przepisami.

9. W czynnościach prowadzonych przez USA, dotyczących przestępstw popełnionych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wszyscy pokrzywdzeni oraz świadkowie będą mieli takie same prawa i przywileje jakie przyznawane są pokrzywdzonym i świadkom z USA, zgodnie z prawem USA.

10. Członkowie sił zbrojnych lub personelu cywilnego zwolnieni są z płacenia kar, grzywnien lub podobnych opłat nakładanych przez organy Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z wykonywania obowiązków służbowych przez tych członków.

Artykuł 15

Określenie jurysdykcji karnej w przypadkach obowiązków służbowych

Dla celów określenia, czy zarzucane przestępstwo było następstwem jakiegoś działania lub zaniechania w ramach wykonywania obowiązków służbowych przez członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego, o których mowa w Artykule VII ustęp 3 litera (a) punkt (ii) umowy NATO SOFA, zaświadczenie wydane przez odpowiednie władze wojskowe Stanów Zjednoczonych stwierdzające, że działanie lub zaniechanie, które mogło spowodować domniemane przestępstwo, nastąpiło w ramach wykonywania obowiązków służbowych, stanowi rozstrzygający dowód tego faktu. Władze Rzeczypospolitej Polskiej mogą przedkładać władzom USA wszelkie informacje dotyczące określenia wykonywania obowiązków służbowych, zaś władze USA są zobowiązane wziąć te informacje pod uwagę. W przypadkach, w których władze Rzeczypospolitej Polskiej uznają, że okoliczności sprawy wymagają ponownego określenia, władze Stanów Zjednoczonych i Rzeczypospolitej Polskiej odbędą niezwłocznie konsultacje.

Artykuł 16

Zatrzymanie, nadzór i dostęp

1. Władze Stron udzielają sobie wzajemnie pomocy przy zatrzymaniu członków sił zbrojnych, personelu cywilnego lub członków rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przy przekazywaniu ich organowi, który sprawuje jurysdykcję.
2. Na podstawie Artykułu VII ustęp 5 litera (a) umowy NATO SOFA i w związku z wymogiem notyfikacji z Artykułu 14, ustęp 2 niniejszej Umowy, w sprawach gdy Rzeczpospolita Polska może mieć wyłączne prawo sprawowania jurysdykcji, władze sił zbrojnych USA niezwłocznie informują właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej o członku sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członku rodziny zatrzymanym przez władze USA.
3. Władze Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie powiadamiają władze sił zbrojnych USA o aresztowaniu lub zatrzymaniu przez nie członka sił zbrojnych, personelu cywilnego lub członka rodziny. Władzom USA przysługuje, na wniosek sił zbrojnych USA, niezwłoczny dostęp do takiej osoby.
4. Przedstawiciel sił zbrojnych USA ma prawo być obecny podczas wszystkich czynności procesowych, włączając w to przesłuchania, z udziałem wymienionego członka lub członka rodziny, prowadzonych przez władze Rzeczypospolitej Polskiej. Przedstawiciel sił zbrojnych USA ma prawo także brać udział we wszystkich czynnościach procesowych prowadzonych przez władze Rzeczypospolitej Polskiej, włączając w to przesłuchania, z udziałem członka sił zbrojnych lub członka personelu cywilnego lub członka rodziny, jeśli są pokrzywdzonymi lub świadkami przestępstwa. Władze sił zbrojnych USA otrzymują dostęp do zeznań wymienionych osób oraz ich protokołów, a także orzeczeń oraz raportów organów ścigania w przypadkach gdy członkowie sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członkowie rodzin są pokrzywdzonymi. Przedstawiciel sił zbrojnych USA może nie brać udziału w rzeczonych przesłuchaniach bądź czynnościach.
5. Podczas wszystkich czynności procesowych, dochodzeń i przesłuchań prowadzonych przez władze Rzeczypospolitej Polskiej władze Rzeczypospolitej Polskiej zapewniają członkowi sił zbrojnych USA lub członkowi rodziny, który nie zna języka polskiego, usługi właściwego tłumacza, niezależnie od tego czy osoba ta jest oskarżonym, podejrzanym, świadkiem lub pokrzywdzonym. Władze Rzeczypospolitej Polskiej dostarczają stronom procesu pisemne tłumaczenia na język angielski dokumentów istotnych dla postępowania, śledztwa lub procesu. Oświadczenia członków Sił Zbrojnych USA lub członków rodzin mogą być składane się w języku angielskim i władze Rzeczypospolitej Polskiej nie będą wymagać od tych osób składania ich w języku polskim.
6. Członkowie sił zbrojnych lub członkowie personelu cywilnego, lub członkowie rodzin, wobec których prowadzone jest postępowanie przygotowawcze lub postępowanie sądowe przed organami Rzeczypospolitej Polskiej, pozostają lub znajdują się pod nadzorem władz USA, jeżeli władze USA o to wnioskuje, do czasu zakończenia wszelkich postępowań sądowych związanych z daną sprawą. Władze USA zapewniają stawiennictwo członków sił zbrojnych lub członków personelu cywilnego i podejmują wszelkie możliwe kroki w celu zapewniania stawiennictwa członków rodziny przed

organami Rzeczypospolitej Polskiej podczas każdego postępowania wymagającego obecności tych osób. Jeżeli sąd Rzeczypospolitej Polskiej orzeknie zasadność zastosowania tymczasowego aresztowania wobec członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członka rodziny, zawiadomienie o tym wraz z uzasadnieniem zostaje niezwłocznie przekazane właściwym władzom USA. Jeśli władze USA chcą w takim przypadku sprawować nadzór nad tą osobą, Stany Zjednoczone w pełni biorą pod uwagę warunki i zasady określone w zawiadomieniu od władz Rzeczypospolitej Polskiej przy określeniu środków zapobiegawczych i stopnia ograniczenia swobody. W szczególności, władze USA dążą, w największym możliwym stopniu dopuszczalnym przez odpowiednie prawo i przepisy USA, do tego, by postępować zgodnie ze środkami zapobiegawczymi z warunkami aresztowania określonymi przez sąd Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku, gdyby polskie postępowanie sądowe nie zostanie ukończone w terminie jednego roku od jego rozpoczęcia, władze USA są zwolnione z wszelkich zobowiązań wynikających z niniejszego ustępu, jednak konsultują się z władzami Rzeczypospolitej Polskiej z zamiarem przedłużenia zobowiązania lub postawienia oskarżonego do dyspozycji władz Rzeczypospolitej Polskiej. Dalsze przedłużenie zobowiązania następuje na mocy wzajemnego uzgodnienia między Stronami.

7. W razie uchylenia aresztu tymczasowego lub zastosowania przez władze Rzeczypospolitej Polskiej innych środków zapobiegawczych wobec członka sił zbrojnych, członka personelu cywilnego lub członka rodziny podejrzanego o popełnienie przestępstwa w sprawie, w której Rzeczpospolita Polska wykonuje prawo do jurysdykcji, dana osoba zostanie oddana pod nadzór sił zbrojnych USA.

8. Jeżeli członek sił zbrojnych lub personelu cywilnego, lub członek rodziny został skazany przez sąd Rzeczypospolitej Polskiej i orzeciono karę pozbawienia wolności bez zawieszenia, władze USA mogą utrzymać nadzór nad oskarżonym do czasu zakończenia wszelkich postępowań odwoławczych oraz na bieżąco informują odpowiednie władze Rzeczypospolitej Polskiej o miejscu przebywania oskarżonego.

9. Wszelkie okresy pozbawienia wolności zastosowane przez władze Rzeczypospolitej Polskiej lub władze sił zbrojnych USA zalicza się na poczet kary orzeczonej ostatecznie w tej samej sprawie.

10. Kara pozbawienia wolności orzeczonej przez sąd Rzeczypospolitej Polskiej wobec członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego, lub członków rodziny, odbywana jest w instytucjach penitencjarnych Stanów Zjednoczonych lub Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z uzgodnieniami dokonanymi przez Stronę lub ich organy wykonawcze. Jeśli osoby te odbywają karę pozbawienia wolności w instytucji penitencjarnej Rzeczypospolitej Polskiej, po uzgodnieniu z odpowiednimi organami Rzeczypospolitej Polskiej, władzom USA oraz rodzinom umożliwia się wizyty u osób skazanych poza regulaminowymi godzinami odwiedzin. W uzgodnieniu z władzami Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawiciele sił zbrojnych USA oraz członkowie rodzin osób odbywających karę pozbawienia wolności w instytucji penitencjarnej Rzeczypospolitej Polskiej uzyskują zgodę na udzielanie tym osobom pomocy, w tym w zakresie pomocy prawnej, zdrowia, warunków bytowych i morale, takiej jak odzież, żywność, bielizna pościelowa, pomoc medyczna i stomatologiczna oraz posługa religijna.

Artykuł 17

Dyscyplina

1. Władze sił zbrojnych USA są odpowiedzialne za utrzymanie dyscypliny wśród członków sił zbrojnych i personelu cywilnego przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Władze wojskowe Rzeczypospolitej Polskiej nie sprawują dyscypliny wojskowej nad członkami sił zbrojnych i personelu cywilnego przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Żadne z postanowień niniejszego Artykułu nie ogranicza jednak egzekwowania prawa Rzeczypospolitej Polskiej przez organy ochrony porządku publicznego Rzeczypospolitej Polskiej.

2. W celu utrzymania dyscypliny wśród członków sił zbrojnych regularnie ustanowione jednostki lub formacje sił zbrojnych USA mają prawo nadzorować uzgodnione obiekty i tereny i przedsięwziąć wszelkie odpowiednie środki celem zapewnienia utrzymania porządku i bezpieczeństwa w tych obiektach i terenach. Jeżeli część uzgodnionego obiektu lub terenu jest użytkowana wspólnie z Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej, władze sił zbrojnych USA podejmują działania koordynacyjne z właściwymi władzami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w celu ustanowienia procedur współpracy dotyczących nadzorowania takich współużytkowanych uzgodnionych obiektów lub terenów.

3. Poza uzgodnionymi obiektami i terenami żandarmeria wojskowa sił zbrojnych USA działa wyłącznie zgodnie z ustaleniami podjętymi z władzami Rzeczypospolitej Polskiej, w porozumieniu z tymi władzami i w takim zakresie, w jakim działania te są niezbędne dla zapewnienia dyscypliny i porządku wśród członków sił zbrojnych. Strony mogą uzgodnić użycie żandarmerii wojskowej sił zbrojnych USA do innych celów, w zależności od potrzeby.

Artykuł 18 Roszczenia

1. Członkowie sił zbrojnych lub personelu cywilnego nie podlegają żadnym postępowaniom dotyczącym roszczeń cywilnych ani karom administracyjnym w związku z działaniami lub zaniechaniami tych osób wynikającymi z wykonywania obowiązków służbowych. Roszczenia takie mogą być przedstawiane właściwym władzom Rzeczypospolitej Polskiej i procedowane zgodnie z postanowieniami Artykułu VIII umowy NATO SOFA.
2. Strony lub ich organy wykonawcze dokonają konsultacji co do najbardziej odpowiedniego sposobu postępowania z wszelkimi innymi roszczeniami, w tym z roszczeniami strony trzeciej, których nie dotyczy umowa NATO SOFA.
3. W celu określenia czy ewentualna odpowiedzialność cywilna powstała w wyniku działania lub zaniechania w ramach wykonywania obowiązków służbowych przez członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego w myśl Artykułu VIII umowy NATO SOFA, rozstrzygającym dowodem tego faktu jest zaświadczenie wydane przez biuro do spraw roszczeń sił zbrojnych USA, właściwe w sprawie przedmiotowego roszczenia, stwierdzające, że działanie lub zaniechanie, które mogło stanowić podstawę roszczenia, zostało dokonane w ramach wykonywania obowiązków służbowych. Władze Rzeczypospolitej Polskiej mogą przedkładać władzom USA wszelkie informacje dotyczące określenia wykonywania obowiązków służbowych, zaś władze USA biorą te informacje pod uwagę. W przypadkach, w których władze Rzeczypospolitej Polskiej uznają, że okoliczności sprawy wymagają weryfikacji tego określenia, władze Stanów Zjednoczonych i Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie podejmą konsultacje.
4. Zgodnie z niniejszym Artykułem określenie „personel cywilny” obejmuje wszelkie osoby, bez względu na ich obywatelstwo lub miejsce zamieszkania, które są pracownikami USA wykonującymi obowiązki służbowe zlecone im przez siły zbrojne USA, ale nie obejmuje wykonawców kontraktowych USA, pracowników wykonawców kontraktowych USA, innych wykonawców kontraktowych i ich pracowników, pracowników organizacji nie prowadzących działalności gospodarczej oraz pracowników wojskowej działalności wspierającej opisanej w Artykułach 24, 25 i 26 niniejszej Umowy, bez względu na ich obywatelstwo i miejsce zamieszkania.
5. Rozstrzyganie lub zasądzenie roszczeń jest dokonywane przez właściwe organy Stron, powołane zgodnie z odpowiednim prawem Stron.
6. Członkowie sił zbrojnych i personelu cywilnego i członkowie rodzin nie podlegają zaocznym wyrokom lub działaniom godzącym w ich interesy w postępowaniach cywilnych jeżeli ich czasowa nieobecność w sądzie jest należycie usprawiedliwiona, w tym przez obowiązki służbowe lub dozwoloną nieobecność.
7. W przypadku, gdy prawo Rzeczypospolitej Polskiej wymaga, aby odszkodowanie było wypłacane w formie renty, renta taka podlega kapitalizacji zgodnie z zasadami obowiązującymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Właściwy organ Stanów Zjednoczonych wypłaca należną kwotę w terminie dwunastu (12) tygodni.

Artykuł 19

Zwolnienia podatkowe dla celów oficjalnych

1. Zwalnia się od podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego lub podobnych podatków albo takich, które je zastępują, towary importowane przez siły zbrojne USA lub na ich rzecz do ich wyłącznego użytku, o którym mowa w ustępie 1 Artykułu 21 niniejszej Umowy lub służące do zaopatrzenia ich wojskowej usługowej działalności wspierającej, o której mowa w Artykule 24 niniejszej Umowy, pod warunkiem, że importowane towary są zgłaszane na zaświadczeniu określonym w Artykule XI ustęp 4 umowy NATO SOFA (obecnie formularz 302) i siły zbrojne USA są odbiorcą takich towarów. Zwolnienie stosuje się w chwili wwozu. Dla celów niniejszej Umowy import i eksport dotyczy także przemieszczania towarów z lub do jakiegokolwiek innego kraju, w tym z lub do krajów pozostających z Rzeczpospolitą Polską we wspólnym obszarze celnym, do lub z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Zwalnia się od podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego lub podobnych podatków, opłat i należności albo takich, które je zastępują towary i usługi nabywane przez siły zbrojne USA lub na ich rzecz w celach określonych w ustępie 1 niniejszego Artykułu. Zwolnienie stosuje się w chwili zakupu, jeśli transakcja jest potwierdzona dokumentem wydanym przez siły zbrojne USA, który siły zbrojne USA przedkładają odpowiedniemu organowi podatkowemu Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto w przypadku towarów akcyzowych zwolnienie z podatku akcyzowego w chwili sprzedaży ma zastosowanie wyłącznie, jeśli takie towary są nabywane ze składu podatkowego i transakcja jest potwierdzona dokumentem, o którym mowa powyżej. W pozostałych przypadkach zwolnienie realizowane jest poprzez zwrot podatku zapłaconego w danym kwartale. Zwrot jest dokonywany w terminie trzydziestu (30) dni od otrzymania przez organ podatkowy Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o taki zwrot.
3. Właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej otrzymają stosowny dokument, wydany przez siły zbrojne USA, zaświadczający, że towary i usługi, o których mowa odpowiednio w ustępach 1 i 2 niniejszego Artykułu, zostały wysłane, nabyte lub przeznaczone do użytku sił zbrojnych USA lub do zaopatrzenia ich wojskowej usługowej działalności wspierającej. Dokument taki może zawierać jedno potwierdzenie kontraktu w ramach którego wymagane jest wykonanie wielu dostaw.
4. Procedury i formularze wymagane dla celów zwolnień określonych w ustępach 1 i 2 niniejszego Artykułu, jak również jakiegokolwiek ograniczenia w ilości dóbr, o ile będą mieć zastosowanie, zostaną określone w porozumieniu wykonawczym.
5. Przepisów prawa Rzeczypospolitej Polskiej dotyczących obowiązku potrącania lub wpłacania przez pracodawcę lub osobę samozatrudnioną zaliczek na podatek dochodowy nie stosuje się do dochodu zwolnionego z opodatkowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie postanowień niniejszej Umowy.
6. Przepisów prawa Rzeczypospolitej Polskiej dotyczących ubezpieczeń społecznych nie stosuje się do wynagrodzeń i dodatków członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego, wykonawców kontraktowych USA i pracowników wykonawców kontraktowych USA, którzy są obywatelami USA i którzy nie zamieszkują zwykle na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w państwach członkowskich Unii Europejskiej lub państwach Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu.

Artykuł 20

Zwolnienia podatkowe dla celów osobistych

1. Dochód członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członka rodziny, który nie jest wyłącznie obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej, jest zwolniony z opodatkowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pod warunkiem, że dochód ten jest osiągnięty z zatrudnienia przez rząd USA.
2. Dochód członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członka rodziny, który nie jest wyłącznie obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej, osiągnięty z zatrudnienia w organizacjach nie prowadzących działalności gospodarczej, zgłoszonych Wspólnej Komisji ustanowionej na podstawie Artykułu 36 niniejszej Umowy, jest zwolniony z opodatkowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Dochód członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członka rodziny, który nie jest wyłącznie obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej, jest zwolniony z opodatkowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pod warunkiem, że dochód taki osiągnięty jest ze źródeł znajdujących się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Okresy, w których członek rodziny towarzyszy członkowi sił zbrojnych lub personelu cywilnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie są uważane za zmieniające miejsce zamieszkania lub miejsce stałego pobytu dla celów ustalenia rezydencji podatkowej na gruncie prawa Rzeczypospolitej Polskiej.
5. Zwalnia się z opodatkowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dochód - włączając w to wynagrodzenie i inne należności - otrzymywany wyłącznie z tytułu umowy o pracę z wykonawcą kontraktowym USA przez następujące osoby:
 - (a) pracowników wykonawców kontraktowych USA, oraz
 - (b) członków rodzin, którzy nie są wyłącznie obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej ani w niej na stałe nie zamieszkują.
6. Okresy, w których wykonawca kontraktowy USA będący osobą fizyczną lub pracownik wykonawcy kontraktowego USA przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyłącznie na podstawie umowy zawartej z siłami zbrojnymi USA lub na ich rzecz, nie są uważane za okresy obecności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub okresy zmieniające miejsce zamieszkania lub miejsce stałego pobytu dla celów opodatkowania zgodnie z prawem Rzeczypospolitej Polskiej.
7. Członkowie sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członkowie rodzin nie podlegają opodatkowaniu, nie uiszczają opłat, opłat licencyjnych ani podobnych lub takich, które je zastępują, w tym podatku VAT, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z tytułu zakupu, własności, posiadania, przeniesienia między sobą, lub w związku ze śmiercią, własności mienia ruchomego wwiezionego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub tam nabytego do ich użytku osobistego. Dla zakupów, z zastrzeżeniem wspólnie określonych ograniczeń, zwolnienie będzie stosowane w chwili zakupu, jeśli to możliwe, lub nastąpi w formie zwrotu w terminie trzydziestu (30) dni od złożenia wniosku, zgodnie z porozumieniem wykonawczym.

8. Pojazdy silnikowe posiadane przez członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członków rodziny wyłącznie dla celów osobistych są zwolnione z podatków obciążających własność, posiadanie i użytkowanie tych pojazdów. Pozostałe pojazdy silnikowe podlegają opodatkowaniu zgodnie z prawem obowiązującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Użytkowanie prywatnych pojazdów silnikowych - bez względu na ich rodzaj - podlega opłatom z tytułu korzystania z dróg, mostów i tuneli, które ponoszone są przez ogół użytkowników.

9. Członkowie sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub członkowie rodzin nie są zobowiązani do zapłaty podatku ani opłat o podobnym charakterze z tytułu posiadania oraz użytkowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odbiorników radiowych i radiowo-telewizyjnych oraz urządzeń do korzystania z Internetu.

Artykuł 21

Import i eksport dla celów oficjalnych

1. Zgodnie z Artykułem XI umowy NATO SOFA, materiały, zaopatrzenie, sprzęt i inne mienie (a) wwożone przez siły zbrojne USA, (b) przeznaczone do wyłącznego użytku przez siły zbrojne USA lub na ich rzecz, w tym dla zaopatrzenia wojskowej usługowej działalności wspierającej, (c) do wykorzystania w celu wykonania umowy zawartej z siłami zbrojnymi USA lub w ich imieniu, lub (d) które mają być włączone do artykułów lub obiektów używanych przez siły zbrojne USA, otrzymują zezwolenie na przywóz na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przywóz takich towarów zwolniony jest z należności celnych, opłat wwozowych lub innych opłat. Strony podejmują współpracę, jeśli okaże się to konieczne, w celu zapewnienia, że materiały, zaopatrzenie, sprzęt i inne wwożone mienie będzie przywożone w uzasadnionych ilościach. Siły zbrojne USA przedstawiają Rzeczypospolitej Polskiej stosowne zaświadczenie stwierdzające, że takie materiały, zaopatrzenie, sprzęt i inne mienie są wwożone przez siły zbrojne USA lub, w przypadku gdy wwożone towary przeznaczone są do wyłącznego użytku sił zbrojnych USA lub w celu wykonania umowy zawartej z siłami zbrojnymi USA lub w ich imieniu, lub mają być włączone do artykułów lub obiektów używanych przez siły zbrojne USA, oraz że materiały, zaopatrzenie, sprzęt i inne mienie są wwożone w imieniu sił zbrojnych USA.

2. Zwolnienia podatkowe w zakresie importu, o których mowa w niniejszym Artykule, określa Artykuł 19 niniejszej Umowy.

3. Materiały, zaopatrzenie, sprzęt i inne mienie, o którym mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, wywożone przez siły zbrojne USA z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są zwolnione z należności celnych, opłat wywozowych lub innych opłat.

4. Złożenie zaświadczenia o którym mowa w Artykule XI ustęp 4 umowy NATO SOFA, przyjmowane jest przez organy celne Rzeczypospolitej Polskiej zamiast inspekcji celnej towarów wwożonych lub wywożonych przez siły zbrojne USA lub na ich rzecz zgodnie z postanowieniami niniejszego Artykułu.

5. Strony współpracują w celu przeciwdziałania nadużyciom zwolnień przewidzianych w niniejszym artykule.

Artykuł 22

Import i eksport dla celów osobistych

1. Członkowie sił zbrojnych i personelu cywilnego, członkowie rodzin oraz pracownicy wykonawców kontraktowych USA, w czasie pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z wspólnie ustalonymi procedurami mogą przywozić rzeczy osobistego użytku, meble oraz jeden prywatny samochód na osobę, która ukończyła 18 rok życia i inne środki transportu, ze zwolnieniem z należności celnych oraz podatków. Przywóz taki nie może przekraczać uzasadnionych ilości do użytku osobistego i nie może, ze względu na charakter lub ilość, wskazywać, że towary są przywożone w celach handlowych. Mienie podlega wyszczególnieniu w dokumencie w celu jego identyfikacji jako rzeczy osobistego użytku. Dokument ten przedkłada się organom celnym Rzeczypospolitej Polskiej. Wraz z zakończonym pobytem mienie oraz środki transportu wwieszone zgodnie z niniejszym Artykułem powinny być z powrotem wywiezione, zużyte, lub w inny sposób usunięte zgodnie z niniejszym Artykułem.

2. Członkowie sił zbrojnych i personelu cywilnego oraz członkowie rodzin oraz pracownicy wykonawców kontraktowych USA mogą wwozić inne towary przeznaczone do ich użytku osobistego lub domowego albo do konsumpcji ze zwolnieniem z należności celnych i podatków w czasie, w którym osoby te, lub w przypadku członków rodzin, właściwy członek sił zbrojnych lub komponentu cywilnego, któremu członek rodziny towarzyszy, wykonują zadania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przywilej ten ma zastosowanie nie tylko do towarów, które stanowią własność tych osób, ale także do towarów wysyłanych im jako prezent lub dostarczonych im w ramach wykonywania umów zawartych z podmiotem lub osobą niezamieszkałą na stałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przywóz taki nie może przekraczać ilości uzasadnionych do użytku osobistego i nie może, ze względu na charakter lub ilość wskazywać, że towary są wwożone w celach handlowych. Wyroby alkoholowe, tytoń i wyroby tytoniowe nie będą importowane za pośrednictwem wojskowych urzędów pocztowych. Strony zamierzają uszczegółowić powyższe procedury w porozumieniu wykonawczym.

3. Przywóz zwolniony zgodnie z ustępem 1 niniejszego Artykułu z podatków i należności celnych przywozowych nie obejmuje środków transportu, które mają być wykorzystywane do celów komercyjnych. Zwolniony z należności celnych i podatkowych przywóz wyrobów alkoholowych, tytoniu i wyrobów tytoniowych na podstawie ustępu 1 niniejszego Artykułu podlega takim ograniczeniom, jakie mogą zostać uzgodnione między władzami Rzeczypospolitej Polskiej a siłami zbrojnymi USA w porozumieniu wykonawczym z poszanowaniem prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Mienie, o którym mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, oraz inne towary nabyte ze zwolnieniem z podatków lub należności celnych, nie mogą zostać sprzedane, ani w inny sposób przekazane osobom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które nie są uprawnione do przywozu takich towarów ze zwolnieniem z należności celnych, chyba że odpowiednie władze Rzeczypospolitej Polskiej zaakceptowały takie przekazanie. Odbiorca takiego mienia lub towarów jest odpowiedzialny za zapłatę należności celnych i wszelkich podatków należnych z tytułu takich transakcji. Przekazanie zwolnionych z należności celnych towarów między członkami sił zbrojnych, członkami personelu cywilnego, członkami rodzin oraz pracownikami wykonawców kontraktowych USA nie podlega należnościom celnym

i podatkom. Przekazania takie są również dopuszczalne w formie darowizny dla organizacji charytatywnych uprawnionych przez odpowiednie władze Rzeczypospolitej Polskiej do otrzymywania takich towarów ze zwolnieniem z należności celnych. Środki transportu nie mogą być przekazane takim organizacjom ze zwolnieniem z należności celnych i podatkowych.

5. Władze Rzeczypospolitej Polskiej przyjmują właściwie sporządzone raporty policyjne jako dowód *prima facie*, że zwolnione z należności celnych i podatków mienie członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego, członków rodzin oraz pracowników wykonawców kontraktowych USA zostało skradzione lub utracone, co zwalnia te osoby z jakiegokolwiek odpowiedzialności za uiszczenie podatków i należności celnych. Siły zbrojne USA są odpowiedzialne za prowadzenie rejestrów kradzieży lub utraty zwolnionych z należności celnych i podatków towarów, jak zostanie to określone w porozumieniu wykonawczym oraz za prowadzenie rejestrów przekazania takich towarów. Takie rejestry są przyjmowane przez władze Rzeczypospolitej Polskiej jako dowód takich przekazania. Rodzaj i zakres rejestrów zostanie określony w porozumieniu wykonawczym.

6. Członkowie sił zbrojnych, członkowie personelu cywilnego, członkowie rodzin oraz pracownicy wykonawców kontraktowych USA mogą wywieźć lub powrotnie wywieźć ze zwolnieniem z należności celnych wywozowych i innych opłat wszelkie towary nabyte lub wwieszone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez nich w okresie pełnienia przez nich - lub w przypadku członków rodzin, przez właściwego członka sił zbrojnych lub komponentu cywilnego, któremu członek rodziny towarzyszy - obowiązków na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykuł 23

Procedury celne

1. Władze Rzeczypospolitej Polskiej zapewniają szybką i sprawną odprawę celną przywożonych i wywożonych towarów, o których mowa w niniejszej Umowie, zgodnie z Artykułem XI umowy NATO SOFA.

2. Odprawa i kontrola celna zgodnie z Artykułem XI umowy NATO SOFA oraz niniejszą Umową są przeprowadzane na podstawie procedur wspólnie określonych między odpowiednimi organami Rzeczypospolitej Polskiej a siłami zbrojnymi USA. Wszelkie kontrole celne przywożonego lub wywożonego mienia osobistego członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego lub członków rodzin są przeprowadzane przez organy celne Rzeczypospolitej Polskiej, gdy mienie zostanie dostarczone lub odebrane z miejsca zamieszkania danej osoby.

3. Informacje niejawne sił zbrojnych USA mogą być wwożone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub z niego wywożone bez poddawania ich kontroli celnej. Informacje niejawne sił zbrojnych USA zostają odpowiednio oznakowane i opatrzone zaświadczeniami, że zostały zaklasyfikowane jako takie przez właściwe władze sił zbrojnych USA. Przed udzieleniem zezwolenia na przywóz lub wywóz informacji niejawnych sił zbrojnych USA, organy celne Rzeczypospolitej Polskiej mogą zwrócić się do właściwych władz wojskowych USA z prośbą o weryfikację takiego zaświadczenia. Szczegółowe procedury zostaną określone w porozumieniu wykonawczym.

4. Władze sił zbrojnych USA wprowadzają stosowne środki w celu zapobiegania naruszeniom praw przyznanych na podstawie Artykułu XI umowy NATO SOFA oraz Artykułów 21-23 niniejszej Umowy. Organy Rzeczypospolitej Polskiej oraz władze sił zbrojnych USA współpracują w celu zapobiegania, wykrywania i rozwiązywania wszelkich naruszeń celnych.

Artykuł 24

Wojskowa usługowa działalność wspierająca

1. Po uprzednim poinformowaniu polskiego organu wykonawczego, siły zbrojne USA mogą w obrębie uzgodnionych obiektów i terenów zakładać, utrzymywać i prowadzić wojskową usługową działalność wspierającą wyłącznie do użytku członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego, członków rodzin oraz takiego innego uprawnionego personelu, jaki zostanie wspólnie określony, i mogą budować, wyposażać, utrzymywać i prowadzić wojskową usługową działalność wspierającą bezpośrednio lub na podstawie umowy. Wojskowa usługowa działalność wspierająca może obejmować: punkty sprzedaży, takie jak wojskowe punkty usługowe i sklepy z żywnością, działalność finansową, mesy, ośrodki socjalne i edukacyjne, oraz usługowe tereny rekreacyjne. Z zastrzeżeniem postanowień Artykułu 8 niniejszej Umowy, władze Rzeczypospolitej Polskiej nie wymagają od sił zbrojnych USA zezwoleń i licencji na założenie, utrzymywanie oraz prowadzenie takiej działalności.

2. Wojskowa usługowa działalność wspierająca stanowi integralną część sił zbrojnych USA i przysługują jej zwolnienia podatkowe i celne przyznane siłom zbrojnym USA, w tym te, o których mowa w Artykułach 19 i 21 niniejszej Umowy. Taka wojskowa usługowa działalność wspierająca jest ustanawiana, utrzymywana, prowadzona i kontrolowana zgodnie z przepisami obowiązującymi w USA. Siły zbrojne USA nie są zobowiązane do pobierania lub płacenia podatków lub opłat o podobnym charakterze z tytułu prowadzenia wojskowej usługowej działalności wspierającej.

3. Władze sił zbrojnych USA we współpracy z władzami Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzają stosowne środki w celu zapobiegania sprzedaży towarów oraz mienia przywiezionego lub nabytego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osobom nieuprawnionym do korzystania z wojskowej usługowej działalności wspierającej. Możliwe jest ustanowienie limitów na zakup przez poszczególnych klientów towarów wwiezionych lub nabytych ze zwolnieniem podatkowym i celnym. Do towarów objętych tymi limitami mogą należeć wyroby alkoholowe, wyroby tytoniowe, benzyna oraz przedmioty o znacznej wartości.

Artykuł 25

Instytucje finansowe

1. Siły zbrojne USA mogą zawierać umowy z instytucjami finansowymi dotyczące utrzymywania i prowadzenia „Community Banks” i „Credit Unions” lub innej działalności finansowej w celu świadczenia usług bankowości detalicznej i innych usług finansowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na wyłączny użytek członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego, członków rodzin, tych spośród pracowników wykonawców kontraktowych USA i wykonawców kontraktowych USA, którzy są osobami fizycznymi i obywatelami Stanów Zjednoczonych lub osobami zamieszkałymi na stałe w Stanach Zjednoczonych i innego uprawnionego personelu, który wspólnie określono.

2. Przed rozpoczęciem działalności „Community Banks” lub „Credit Unions” lub innej działalności finansowej siły zbrojne USA informują władze Rzeczypospolitej Polskiej o zakresie usług finansowych, które będą świadczone, oraz niezwłocznie informują o każdej zmianie tego zakresu.

3. „Community Banks” lub „Credit Unions” lub inna działalność finansowa, wymieniona w ustępie 1 niniejszego Artykułu, mogą być ustanawiane, utrzymywane i prowadzone wyłącznie w obrębie uzgodnionych obiektów i terenów oraz w innych wzajemnie uzgodnionych lokalizacjach.

4. Postanowienia niniejszego Artykułu nie uchybiają prawu sił zbrojnych USA i ich wyznaczonych przedstawicieli oraz uprawnionych osób wymienionych w ustępie 1 niniejszego Artykułu do otwierania i korzystania z rachunków bankowych zgodnie z prawem Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Instytucje finansowe, o których mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, postępują zgodnie z procedurami dotyczącymi identyfikacji i weryfikacji klientów, monitorowania transakcji i raportowania, mającymi na celu przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, zgodnie z normami międzynarodowymi. Szczegółowe procedury mogą zostać określone w porozumieniu wykonawczym.

6. „Community Banks” lub „Credit Unions” lub inna działalność finansowa, o której mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, są zakładane i prowadzone zgodnie z odpowiednimi regulacjami USA i podlegają nadzorowi ze strony właściwych władz sił zbrojnych USA. Władze Rzeczypospolitej Polskiej nie ponoszą odpowiedzialności za działalność prowadzoną na podstawie niniejszego Artykułu.

7. Władze sił zbrojnych USA zapewniają przestrzeganie postanowień niniejszego Artykułu przez instytucje finansowe wymienione w ustępie 1 niniejszego Artykułu.

Artykuł 26

Wojskowe usługi pocztowe

1. Stany Zjednoczone mogą ustanawiać, utrzymywać i prowadzić wojskowe urzędy pocztowe na potrzeby przyjmowania, transportu i dostarczania przesyłek pocztowych oraz świadczenia powiązanych usług pocztowych, wyłącznie do użytku sił zbrojnych USA, członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego, wykonawców kontraktowych USA, pracowników wykonawców kontraktowych USA, członków rodzin oraz emerytowanych członków sił zbrojnych USA. Przywóz towarów za pośrednictwem wojskowych urzędów pocztowych jest ograniczony do tych osób, które są uprawnione do przywozu towarów ze zwolnieniem z należności celnych i podatków oraz podlega limitom określonym zgodnie z ustępem 2 Artykułu 22 niniejszej Umowy.
2. Przesyłki pocztowe wysyłane z wojskowych urzędów pocztowych mogą być opatrzone znaczkami Stanów Zjednoczonych.
3. Poczta służbowa nie podlega kontroli celnej, przeszukaniu ani zajęciu dokonywanym przez organy Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Kontrola celna będzie przeprowadzana zgodnie z procedurami określonymi wspólnie przez odpowiednie władze Rzeczypospolitej Polskiej i siły zbrojne USA.

Artykuł 27 **Telekomunikacja**

1. Siły zbrojne USA szanują prawa i przepisy dotyczące ochrony środowiska i bezpieczeństwa podczas używania sprzętu telekomunikacyjnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Organy wykonawcze Stron dokonają konsultacji w zakresie użytkowania takiego sprzętu w celu ograniczenia zagrożeń dla zdrowia ludzkiego i bezpieczeństwa. Konsultacje te powinny odbyć się przed użyciem nowego sprzętu przez siły zbrojne USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub na żądanie któregośkolwiek z organów wykonawczych.

2. Zezwala się siłom zbrojnym USA na używanie własnych systemów telekomunikacyjnych (w takim znaczeniu, w jakim wyrażenie „telekomunikacja” jest definiowane w Konstytucji i Konwencji Międzynarodowego Związku Telekomunikacyjnego, wraz z aneksami, sporządzonych w Genewie dnia 22 grudnia 1992 roku, ze zmianami). Powyższe obejmuje prawo do użycia środków i usług, które są wymagane dla zapewnienia pełnej zdolności do użytkowania systemów telekomunikacyjnych, oraz prawo do użytkowania wszystkich niezbędnych do tego celu częstotliwości radiowych. Zgodnie ze wspólnie określonymi procedurami, siły zbrojne USA, koordynują z polskim organem wykonawczym kwestię używanych częstotliwości radiowych, w celu uniknięcia pojawienia się szkodliwych zakłóceń spowodowanych działaniem ich sprzętu, chyba że, w wyjątkowych sytuacjach, pilne okoliczności operacyjne uniemożliwią taką koordynację. W takich przypadkach siły zbrojne USA powiadamiają polski organ wykonawczy najszybciej jak to możliwe. Za wykorzystywanie częstotliwości radiowych siły zbrojne USA nie ponoszą opłat.

3. W przypadku spowodowania przez urządzenia sił zbrojnych USA lub wykonawców kontraktowych zakłóceń działania urządzeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub poza jej terytorium, właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej postępują zgodnie z Konstytucją i Konwencją Międzynarodowego Związku Telekomunikacyjnego, wraz z aneksami, sporządzonych w Genewie, dnia 22 grudnia 1992 roku, ze zmianami, oraz właściwym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Jeśli będzie to konieczne siły zbrojne USA lub wykonawcy kontraktowi niezwłocznie eliminują takie zakłócenia.

Artykuł 28

Wsparcie logistyczne i media

1. W zakresie wszelkiego wsparcia logistycznego, nie objętego Artykułem 5 niniejszej Umowy, Rzeczpospolita Polska dokłada wszelkich starań, zgodnie ze swoim narodowymi priorytetami, aby zapewnić siłom zbrojnym USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na ich wniosek, wsparcie logistyczne na zasadzie zwrotu kosztów, jeśli Strony lub ich organy wykonawcze nie uzgodnią inaczej. W zależności od sytuacji, wsparcie, o którym mowa, zostaje udzielone zgodnie z umową ACSA lub porozumieniami następczymi.
2. W kwestii wsparcia logistycznego oraz zwrotu jego kosztów, którego nie dotyczy ustęp 1 niniejszego Artykułu, Rzeczpospolita Polska traktuje siły zbrojne USA nie mniej korzystnie niż Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z wzajemnie uzgodnionymi procedurami.
3. Siły zbrojne USA i wykonawcy kontraktowi pracujący lub zamieszkujący w uzgodnionych obiektach i terenach mogą korzystać z wody, energii elektrycznej i innych powszechnie dostępnych mediów na takich warunkach i zasadach, włączając stawki i opłaty, które są nie mniej korzystne od tych przyznanych Siłom Zbrojnym lub Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej w podobnych okolicznościach, po odjęciu podatków zgodnie z Artykułem 19 niniejszej Umowy, chyba, że uzgodniono inaczej. Siły zbrojne USA ponoszą koszty odpowiadające ich udziałowi w korzystaniu z tych mediów, chyba, że uzgodniono inaczej.

Artykuł 29 Waluta

1. Siły zbrojne USA mają prawo do przywozu i wywozu w dowolnej ilości waluty USA lub instrumentów płatniczych wyrażonych w walucie Stanów Zjednoczonych. Siły zbrojne USA, członkowie sił zbrojnych, członkowie personelu cywilnego oraz członkowie rodzin mogą posługiwać się walutą USA lub instrumentami płatniczymi wyrażonymi w walucie Stanów Zjednoczonych w transakcjach między sobą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Siły zbrojne USA mogą również posługiwać się walutą USA lub instrumentami płatniczymi wyrażonymi w walucie Stanów Zjednoczonych w każdej transakcji, gdy druga strona je zaakceptuje.

2. Członkowie sił zbrojnych, członkowie personelu cywilnego i członkowie rodzin mogą przywozić walutę USA oraz instrumenty płatnicze wyrażone w walucie Stanów Zjednoczonych, jak również inne waluty dopuszczone do przywozu przez prawo Rzeczypospolitej Polskiej oraz mogą wywozić jakąkolwiek walutę i instrumenty płatnicze wyrażone w takiej walucie pod warunkiem, że dana osoba przywozła uprzednio tę walutę lub instrumenty płatnicze lub otrzymała tę walutę lub instrumenty płatnicze od władz sił zbrojnych USA. Taki przywóz i wywóz podlega odpowiednim wymagom raportowania i kontroli Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Władze sił zbrojnych USA we współpracy z władzami Rzeczypospolitej Polskiej podejmują stosowne środki w celu zapobieżenia nadużywaniu praw przyznanych niniejszym Artykułem oraz zabezpieczenia systemu wymiany walutowej Rzeczypospolitej Polskiej oraz reżimu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, w zakresie, w jakim odnoszą się one do personelu i usług finansowych objętych niniejszą Umową.

4. Władze sił zbrojnych USA mogą przekazywać członkom sił zbrojnych, członkom personelu cywilnego oraz członkom rodzin, lub wymieniać na ich potrzeby, walutę i instrumenty płatnicze wyrażone w walucie:

- (a) Stanów Zjednoczonych;
- (b) Rzeczypospolitej Polskiej;
- (c) strefy Euro; oraz
- (d) jakiegokolwiek innego kraju, w zakresie wymaganym na potrzeby zatwierdzonych podróży, w tym wyjazdów na urlop.

Artykuł 30 **Bezpieczeństwo**

1. Władze Stron blisko współpracują w celu zapewnienia ochrony, zabezpieczenia i bezpieczeństwa sił zbrojnych USA, wykonawców kontraktowych USA, pracowników wykonawców kontraktowych USA oraz członków ich rodzin. W ramach swoich możliwości Rzeczpospolita Polska podejmuje wszelkie racjonalne i niezbędne środki w celu zapewnienia takiej ochrony, zabezpieczenia i bezpieczeństwa. Strony uznają, że Rzeczpospolita Polska ponosi ogólną odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa na swoim terytorium.

2. Rzeczpospolita Polska niniejszym uznaje, że siły zbrojne USA mają wszelkie prawa i uprawnienia niezbędne dla sił zbrojnych USA do użytkowania, wykorzystywania, obrony lub kontroli uzgodnionych obiektów i terenów, w tym do podejmowania odpowiednich środków w celu utrzymania lub przywrócenia porządku oraz ochrony sił zbrojnych USA, pracowników wykonawców kontraktowych USA i członków rodzin. Siły zbrojne USA koordynują plany bezpieczeństwa i zamierzają koordynować takie środki z właściwymi władzami Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Na wniosek którejkolwiek ze Stron i za zgodą właściwych władz Rzeczypospolitej Polskiej, władze sił zbrojnych USA mogą podejmować działania poza uzgodnionymi obiektami i terenami w celu zapewnienia bezpieczeństwa sił zbrojnych USA, wykonawców kontraktowych USA, pracowników wykonawców kontraktowych USA i członków rodzin. Podczas takich działań władze sił zbrojnych USA wyraźnie sygnalizują swój specjalny status, nawiązują natychmiast kontakt z właściwymi władzami Rzeczypospolitej Polskiej i działają zgodnie z ich instrukcjami.

4. Jeśli mienie sił zbrojnych USA zostanie skradzione, zagubione lub przejęte w sposób bezprawny, Rzeczpospolita Polska podejmuje wszelkie uzasadnione środki w celu udzielenia siłom zbrojnym USA pomocy w przywróceniu posiadania takiego mienia.

Artykuł 31

Ochrona środowiska i BHP

1. Strony zgadzają się wykonywać niniejszą Umowę w sposób zgodny z zasadami ochrony środowiska naturalnego Rzeczypospolitej Polskiej oraz ludzkiego zdrowia i bezpieczeństwa, a także, zgadzają się, że w kwestiach ochrony środowiska będą prezentować raczej podejście prewencyjne, niż reaktywne. W tym celu, Strony współpracują dla zapewnienia, aby powstające problemy były natychmiast rozwiązywane w celu zapobieżenia trwałej szkodzie w środowisku i zapobieżenia zagrożeniu ludzkiego zdrowia lub bezpieczeństwa. Stany Zjednoczone szanują odpowiednie przepisy prawa Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące ochrony środowiska. Właściwe władze Stron współpracują we wszystkich sprawach związanych z ochroną środowiska.
2. Siły zbrojne USA mogą usuwać nieużytą amunicję USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie ze wspólnie uzgodnionymi procedurami i z należywym poszanowaniem bezpieczeństwa publicznego.
3. Władze sił zbrojnych USA informują członków sił zbrojnych i personelu cywilnego, członków rodzin i wykonawców kontraktowych USA, którzy będą przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o prawach Rzeczypospolitej Polskiej dotyczących ochrony środowiska, w tym o postanowieniach niniejszej Umowy. Strony zgadzają się konsultować w celu zapewnienia, że materiały edukacyjne właściwie odzwierciedlają prawo Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące ochrony środowiska.
4. Strony w pełni współpracują przy terminowej wymianie wszystkich odpowiednich, istniejących informacji dotyczących ochrony środowiska i zdrowia w lokalizacjach wykorzystywanych przez Stany Zjednoczone. Standardy ochrony środowiska stosowane przez Stany Zjednoczone dokładnie odzwierciedlają bardziej restrykcyjne spośród standardów stosowanych przez Rzeczpospolitą Polską, Stany Zjednoczone lub standardów zawartych we właściwych umowach międzynarodowych. W tym celu podczas opracowywania standardów ochrony środowiska oraz ich okresowego przeglądu Strony współpracują i konsultują się, aby zapewnić odpowiednie uwzględnienie standardów stosowanych przez Rzeczpospolitą Polską lub zapewnić, że standardy USA i standardy zawarte w jakichkolwiek właściwych umowach międzynarodowych gwarantują co najmniej taką samą ochronę jak standardy stosowane przez Rzeczpospolitą Polską.
5. Stany Zjednoczone nie uwalniają celowo niebezpiecznych odpadów ani niebezpiecznych materiałów będących w ich posiadaniu, a jeśli uwolnienie takie nastąpi, niezwłocznie podejmują, na podstawie procedur zgodnych z obowiązującymi porozumieniami, działania w celu powstrzymania rozprzestrzeniania się zanieczyszczenia środowiska wynikłego z uwolnienia. Stany Zjednoczone niezwłocznie powiadamiają odpowiednie władze Rzeczypospolitej Polskiej o zdarzeniu i podjętych działaniach. Jeżeli zdarzenie nastąpi poza uzgodnionymi obiektami lub terenami, działania te są koordynowane z odpowiednimi władzami Rzeczypospolitej Polskiej. W zakresie dopuszczalnym przez prawo i przepisy USA, siły zbrojne USA podejmą takie działania, których celem będzie ograniczenie zagrożenia zdrowia ludzkiego i bezpieczeństwa.

6. Stany Zjednoczone nie ponoszą odpowiedzialności za nieumyślne uwolnienie istniejących wcześniej odpadów niebezpiecznych, materiałów niebezpiecznych lub zanieczyszczeń.

7. Przed rozpoczęciem prac, co do których którakolwiek ze Stron ma powody przypuszczać, że mogą spowodować uwolnienie istniejącego wcześniej zanieczyszczenia środowiska, odpadów niebezpiecznych lub substancji niebezpiecznych, Stany Zjednoczone konsultują z Rzeczpospolitą Polską zakres prac do przeprowadzenia i technologie jakie mają być zastosowane. Stany Zjednoczone stosują technologie w najbardziej uzasadnionym stopniu zabezpieczające przed uwolnieniem takiego istniejącego wcześniej zanieczyszczenia środowiska.

8. Jeśli Stany Zjednoczone będą musiały usunąć albo powstrzymać rozprzestrzenianie istniejących wcześniej odpadów niebezpiecznych, materiałów niebezpiecznych lub zanieczyszczeń z powodu nie podjęcia przez Rzeczpospolitą Polską działań dotyczących tych odpadów, materiałów lub zanieczyszczeń, to koszty poniesione przez Stany Zjednoczone, jeśli wykonane zostanie usunięcie lub powstrzymanie, zostają zaliczone na poczet roszczeń wynikających ze szkód, za które Stany Zjednoczone są odpowiedzialne na podstawie Artykułu 18 niniejszej Umowy.

9. Stany Zjednoczone przekazują Rzeczypospolitej Polskiej będące w ich posiadaniu dane i informacje umożliwiające odpowiednim władzom Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzanie na danym terenie regularnych pomiarów i obserwacji koniecznych do zarządzania przez Rzeczpospolitą Polską własnymi programami środowiskowymi, monitorowania bieżącego stanu środowiska naturalnego oraz monitorowania implementacji standardów środowiskowych, zdrowotnych i BHP. Z zastrzeżeniem postanowień wynikających z wcześniejszej koordynacji i porozumień właściwych dla danego terenu, dotyczących dostępu, właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej podejmują wszelkie dozwolone prawem Rzeczypospolitej Polskiej środki w celu monitorowania stanu środowiska i użytkowania środowiska przez Stany Zjednoczone. Organy wykonawcze Stron dokonują pilnych konsultacji w zakresie wszelkich zastrzeżeń i ewentualnych działań naprawczych związanych z tymi pomiarami i monitorowaniem.

10. Rzeczpospolita Polska niezwłocznie informuje Stany Zjednoczone o potencjalnych stanach zagrożenia dla środowiska, zdrowia i bezpieczeństwa, występujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie spowodowanych działalnością Stanów Zjednoczonych, które mogą wpłynąć na zatwierdzone działania lub zdrowie i dobro członków sił zbrojnych, członków personelu cywilnego lub członków rodzin, wykonawców kontraktowych USA, pracowników wykonawców kontraktowych USA, oraz niezwłocznie podejmuje działania w odpowiedzi na te stany zagrożenia, w tym informując Stany Zjednoczone o działaniach, jakie mają być podjęte. Stany Zjednoczone niezwłocznie informują Rzeczpospolitą Polską o potencjalnych stanach zagrożenia dla środowiska oraz zdrowia i bezpieczeństwa wynikających ze swojej działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz niezwłocznie podejmują działania w odpowiedzi na te stany zagrożenia, informując Rzeczpospolitą Polską o działaniach, jakie mają być podjęte.

11. Szczegółowe procedury zapewniające, że w porę zostaną wprowadzone w życie postanowienia niniejszego Artykułu zostaną określone w porozumieniu wykonawczym

zawartym przez Strony lub ich organy wykonawcze. Opracowanie tych procedur ma na celu uniknięcie opóźnień natury administracyjnej, które mogłyby spowodować zwiększone szkody w środowisku lub zwiększenie zagrożenia dla zdrowia lub bezpieczeństwa.

12. O ile może to być konieczne dla zapewnienia bezpiecznej dla środowiska gospodarki odpadami niebezpiecznymi, siły zbrojne USA dostarczają wszelkich informacji wymaganych przez Konwencję bazylejską o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, sporządzoną w Bazylei dnia 22 marca 1989 roku („Konwencja bazylejska”), i inne przepisy prawa międzynarodowego i Unii Europejskiej, których Rzeczpospolita Polska jest stroną lub których jest zobowiązana przestrzegać w przypadku transgranicznego przemieszczania odpadów niebezpiecznych. Rzeczpospolita Polska wyznacza podmiot działający w imieniu sił zbrojnych USA jako właściwy organ dla celów powiadomień w trybie Konwencji bazylejskiej.

Artykuł 32

Ochrona zdrowia

1. Strony zgadzają się stosować niniejszą Umowę w sposób zgodny z zasadami ochrony zdrowia publicznego. Stany Zjednoczone szanują odpowiednie przepisy prawa Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie zdrowia publicznego, zapewniając właściwą troskę o zdrowie członków sił zbrojnych i członków personelu cywilnego, członków rodzin i pracowników wykonawców kontraktowych USA. Strony zgadzają się na podejście raczej prewencyjne niż reaktywne w stosunku do zakaźnych chorób ludzi, zwierząt i roślin. Właściwe władze Stron współpracują w kwestiach dotyczących zdrowia publicznego obu Stron. Obie Strony niezwłocznie współpracują i informują się wzajemnie o konkretnych procedurach i praktykach dotyczących postępowania medycznego w przypadkach wystąpienia zagrażających zdrowiu publicznemu zakaźnych chorób ludzi i zwierząt, w celu zapewnienia bezpieczeństwa zarówno obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej, jak i personelowi USA.

2. Przed zgłoszeniem się do odbywania służby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, członkowie sił zbrojnych zostaną określeni przez władze sił zbrojnych USA jako osoby zdolne pod względem medycznym do pełnienia obowiązków zgodnie z prawami i przepisami USA. Członkowie personelu cywilnego, członkowie rodzin i pracownicy wykonawców kontraktowych USA są zachęceni do przeprowadzania badań zdrowotnych przed przybyciem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku ogłoszenia przez Światową Organizację Zdrowia epidemii lub pandemii w państwie, z którego przybędzie do Rzeczypospolitej Polskiej członek personelu cywilnego lub pracownik wykonawcy kontraktowego USA, taki członek personelu cywilnego lub pracownik wykonawcy kontraktowego USA zostanie poddany stosownym badaniom medycznym przed przybyciem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Członkowie sił zbrojnych, członkowie personelu cywilnego, członkowie rodzin i pracownicy wykonawców kontraktowych USA mogą korzystać z opieki zdrowotnej w placówkach publicznej służby zdrowia znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W takich przypadkach, władze Rzeczypospolitej Polskiej będą udzielać pomocy tym osobom w sprawach dokumentacji medycznej wymaganej dla refundacji roszczeń związanych z ubezpieczeniem zdrowotnym. Odpowiedzialność za poniesienie kosztów związanych z taką opieką zdrowotną ponoszą osoby otrzymujące świadczenia, bez wymogu opłaty z góry po przedstawieniu dowodu ubezpieczenia zdrowotnego.

Artykuł 33

Procedury kontraktowe

1. Siły zbrojne USA mogą zawierać i wykonywać umowy na nabywanie towarów i usług, łącznie z robotami budowlanymi, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Siły zbrojne USA mogą zaopatrywać się z dowolnie wybranych źródeł. Takie zaopatrywanie będzie odbywać się zgodnie z prawami i przepisami USA.
2. Siły zbrojne USA udzielają informacji potencjalnym wykonawcom kontraktowym w kwestiach dotyczących stosowania praw przepisów USA odnoszących się do zawierania kontraktów.
3. Siły zbrojne USA ogłaszają potencjalnym wykonawcom kontraktowym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej informacje o planowanych przetargach na umowy, które mają być realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w możliwie największym stopniu i w takim samym zakresie, w jakim mają do nich dostęp potencjalni wykonawcy kontraktowi na terenie Stanów Zjednoczonych.
4. Siły zbrojne USA korzystają z usług polskich osób fizycznych i prawnych jako dostawców towarów i usług w zakresie dopuszczalnym zgodnie z prawami i przepisami USA.
5. W dopuszczalnym zakresie, wykonawcy kontraktowi będący obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej oraz osobami prawnymi z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są traktowani przez siły zbrojne USA nie mniej korzystnie niż wykonawcy kontraktowi niebędący obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej oraz osobami prawnymi nie posiadającymi siedziby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
6. W odniesieniu do nabywania towarów i świadczenia usług siły zbrojne USA traktowane są przez władze Rzeczypospolitej Polskiej nie mniej korzystnie niż Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykuł 34

Status wykonawców kontraktowych

1. Do wykonawców kontraktowych USA i pracowników wykonawców kontraktowych USA nie stosuje się praw i regulacji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie zasad i warunków zaangażowania do wykonywania zadań w ramach umów z siłami zbrojnymi USA oraz dotyczących wymaganych zezwoleń na pracę oraz zasad licencjonowania i rejestracji przedsiębiorstw i spółek wyłącznie w zakresie dostarczania towarów i świadczenia usług siłom zbrojnym USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wykonawcy kontraktowi USA są zwolnieni z wszelkich podatków od osób prawnych oraz z podatku akcyzowego, które miałyby zostać naliczone wyłącznie z tytułu dostarczania towarów i usług siłom zbrojnym USA lub budowy infrastruktury dla sił zbrojnych USA. Wykonawcy kontraktowi USA są również zwolnieni z wszelkich podatków dochodowych lub podatków od zysku, które miałyby zostać naliczone przez administrację rządową lub samorządową Rzeczypospolitej Polskiej od części ich dochodu uzyskanego z umowy lub umowy o podwykonawstwo z siłami zbrojnymi USA.

3. Uprawnienia wykonawców kontraktowych USA i pracowników wykonawców kontraktowych USA, wynikające z niniejszej Umowy, nie mają zastosowania do umów innych niż umowy dotyczące towarów dostarczanych i usług świadczonych na podstawie umów lub umów o podwykonawstwo zawartych z siłami zbrojnymi USA lub na ich rzecz.

4. Wykonawcom kontraktowym i pracownikom wykonawców kontraktowych zezwala się na wstęp do obiektów, do których dostęp kontrolowany jest przez władze Rzeczypospolitej Polskiej, w stopniu, umożliwiającym im wstęp oraz opuszczanie uzgodnionych obiektów i terenów, w których ich obecność jest niezbędna do wykonania umowy. Pozwolenie na wstęp do obiektów, które zostało przyznane i które wypełnia wymagania zgodnie z przepisami niniejszego ustępu, pozostanie w mocy na czas wykonywania umowy. Zezwolenie na wstęp wydaje się w terminie nie dłuższym niż pięć (5) dni roboczych, a w wyjątkowych sytuacjach w nie dłuższym niż trzy (3) dni robocze, od dnia otrzymania wniosku przez Rzeczpospolitą Polskę. Władze Rzeczypospolitej Polskiej lub władze sił zbrojnych USA mogą odmówić wstępu, zawiesić go lub cofnąć z powodów bezpieczeństwa lub z powodu niewłaściwego zachowania wykonawcy kontraktowego lub pracownika wykonawcy kontraktowego. Jeśli właściwe władze jednej ze Stron odmówią wydania pozwolenia, zawieszają je lub cofną, zobowiązane są przedstawić na piśmie właściwym władzom drugiej Strony przyczyny takiej decyzji. Wykonawcy kontraktowi i pracownicy wykonawców kontraktowych, którzy nie zostali uprawnieni do wstępu, lecz nie otrzymali odmowy wstępu, mogą być eskortowani, w uprzedniej koordynacji z właściwym polskim dowódcą lub jego lub jej przedstawicielem, i po przekazaniu wszelkich niezbędnych informacji, przez osobę upoważnioną przez właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej, jeśli taka jest dostępna, lub przez członka sił zbrojnych lub personelu cywilnego lub wykonawcę kontraktowego wyznaczonego przez władze USA do i z uzgodnionych obiektów i terenów, gdzie ich obecność jest niezbędna w celu wykonania umowy, przez obiekty, do których dostęp kontrolowany jest przez właściwe

władze Rzeczypospolitej Polskiej. Zakres informacji i procedura składania wniosku będą wzajemnie określone przez organy wykonawcze.

Artykuł 35

Praca

1. Siły zbrojne USA oraz organizacje prowadzące wojskową działalność usługową opisaną w Artykułach 24, 25 i 26 niniejszej Umowy mogą zatrudniać lokalnych pracowników cywilnych oraz członków rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz określać liczbę, obowiązki, kwalifikacje, a także przydatność osób, które mają być zatrudnione w tym mogą wymagać, aby nie były one wcześniej karane. Od członków rodzin nie wymaga się posiadania zezwolenia na pracę. Zatrudnienie lokalnych pracowników cywilnych odbywa się na podstawie pisemnej umowy o pracę.

2. Siły zbrojne USA oraz organizacje o których mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, określają zasady i warunki zatrudnienia zatrudnianych przez nich lokalnych pracowników cywilnych zgodnie z właściwym prawami i przepisami USA, z uwzględnieniem przeważającego poziomu wynagrodzeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższe zasady i warunki zatrudnienia szanują polskie prawo pracy, w tym poprzez zapewnienie lokalnym pracownikom cywilnym poziomu ochrony nie mniej korzystnego niż przewidziany w prawie pracy Rzeczypospolitej Polskiej, w stopniu, w jakim pozostają niesprzeczne z niniejszą Umową lub wojskowymi wymaganiami sił zbrojnych USA.

3. Wynagrodzenia lokalnych pracowników cywilnych są dodatkowo ustalone z uwzględnieniem wszelkich zobowiązań podatkowych pracowników, jak również składek i wpłat, w tym na ubezpieczenia społeczne, na Fundusz Pracy i Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W porozumieniu wykonawczym Strony lub ich przedstawiciele ustanawiają uzgodnione wspólnie procedury w celu wykonania postanowień niniejszego ustępu. Lokalni pracownicy cywilni są zatrudniani dopiero po zawarciu takiego porozumienia wykonawczego.

4. Ustanowienie i modyfikacja systemu wartościowania pracy, wynagrodzeń, świadczeń pieniężnych innych niż składki na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w ustępie 3 niniejszego Artykułu, oraz dodatkowych płatności wypłacanych lokalnym pracownikom cywilnym, pozostają w wyłącznej kompetencji sił zbrojnych USA oraz odpowiednich organizacji, o których mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, o ile są one należne, z właściwym uwzględnieniem przepisów prawa Rzeczypospolitej Polskiej dotyczących minimalnego wynagrodzenia za pracę.

5. Lokalni pracownicy cywilni zatrudnieni na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie mają prawa do strajku.

6. Lokalni pracownicy cywilni uzyskują pozwolenie na wstęp, począwszy od daty ich zatrudnienia, do obiektów, do których dostęp jest kontrolowany przez władze Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie umożliwiającym im wejście do uzgodnionych obiektów i terenów oraz ich opuszczenie, jeżeli ich obecność jest niezbędna w celu wykonywania obowiązków pracowniczych. Pozwolenie na wstęp do obiektów, które zostało przyznane i które wypełnia wymagania zgodnie z przepisami niniejszego ustępu, pozostaje w mocy na czas zatrudnienia. Pozwolenie na wstęp wydaje się w terminie nie dłuższym niż pięć (5) dni roboczych, a w wyjątkowych sytuacjach w nie dłuższym niż trzy (3) dni robocze, od dnia otrzymania wniosku. Władze Rzeczypospolitej Polskiej lub władze sił zbrojnych USA mogą odmówić wydania

pozwolenia na wstęp, zawiesić je lub cofnąć ze względów bezpieczeństwa lub ze względu na niewłaściwe zachowanie pracownika. Jeśli właściwe władze jednej ze Stron odmówią wydania pozwolenia, zawieszają je lub cofną, zobowiązane są przedstawić na piśmie właściwym władzom drugiej Strony przyczyny takiej decyzji.

7. W ramach Wspólnej Komisji powołuje się Podkomitet do spraw Pracy. Sprawy związane z zatrudnieniem lokalnych pracowników cywilnych, w tym relacje w stosunkach pracy, mogą być dyskutowane w ramach Wspólnej Komisji i jej Podkomitetu do spraw Pracy. Skargi pracownicze lub zażalenia dotyczące działań administracyjnych lub dyscyplinarnych, w tym dotyczące rozwiązywania umów o pracę, są rozpatrywane i rozstrzygane na najniższym właściwym poziomie, w drodze konsultacji między pracodawcą i pracownikiem. Szczególne procedury rozstrzygania sporów i skarg pracowniczych poprzez interwencję Podkomitetu do spraw Pracy i Wspólnej Komisji reguluje porozumienie wykonawcze. W przypadku wyczerpania wszystkich instrumentów konsultacji, o których mowa powyżej, pracownik ma prawo do wystąpienia z powództwem do sądu Rzeczypospolitej Polskiej w terminie czternastu (14) dni od zakończenia postępowania konsultacyjnego.

8. Lokalni pracownicy cywilni zatrudnieni w uzgodnionych obiektach i terenach podlegają przepisom sił zbrojnych USA w zakresie utrzymania porządku i bezpieczeństwa publicznego, o ile te przepisy nie są sprzeczne z prawem Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykuł 36

Wykonanie Umowy i rozstrzyganie sporów

1. Strony lub ich przedstawiciele, o ile to będzie właściwe, zawierają porozumienia wykonawcze w celu wykonywania postanowień niniejszej Umowy.
2. Zgodnie z Artykułami VII i XIII umowy NATO SOFA Strony udzielają sobie wzajemnie, w ramach swoich uprawnień, pomocy w zapobieganiu, wykrywaniu i usuwaniu wszelkich nadużyć regulacji podatkowych i celnych i w zapewnianiu zapłaty należności, podatków i kar wynikających z takich nadużyć.
3. Wszelkie rozbieżności w stanowiskach lub spory dotyczące wykładni lub stosowania niniejszej Umowy są rozstrzygane na najniższym właściwym szczeblu w drodze konsultacji między Stronami lub ich organami wykonawczymi i nie są wnoszone do żadnego krajowego ani międzynarodowego sądu, trybunału lub innego podobnego organu ani przekazywane żadnej stronie trzeciej w celu rozstrzygnięcia.
4. Strony niniejszym ustanawiają Wspólną Komisję w celu ułatwienia wykonania niniejszej Umowy. Wspólna Komisja składa się z przedstawicieli rządowych wyznaczonych przez Strony lub ich przedstawicieli. Możliwie jak najszybciej po wejściu w życie niniejszej Umowy Strony lub ich przedstawiciele powiadamiają się wzajemnie o swoich przedstawicielach zobowiązanych do opracowania zakresu działań Wspólnej Komisji i wyznaczają współprzewodniczących ze swojej strony. Wspólna Komisja określa swoje procedury zgodne z niniejszą Umową i powoduje ustanowienie takich organów pomocniczych i służb administracyjnych, jakie mogą być uznane za właściwe w celu wykonania niniejszej Umowy. Każda Strona ponosi koszty swojego udziału we Wspólnej Komisji.

Artykuł 37
Postanowienia końcowe

1. Niniejsza Umowa wchodzi w życie zgodnie z prawem wewnętrznym każdej ze Stron w dniu otrzymania późniejszej z notyfikacji na piśmie, przekazanej drogą dyplomatyczną, w których Strony informują się o wypełnieniu wszystkich wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia w życie niniejszej Umowy.

2. Niniejsza Umowa jest zawarta na czas nieokreślony. Może ona być wypowiedziana w drodze pisemnego powiadomienia przez każdą ze Stron o zamiarze wypowiedzenia i w takim wypadku traci moc po upływie dwóch (2) lat od dnia otrzymania noty informującej o wypowiedzeniu.

3. Z chwilą wyjścia w życie, niniejsza Umowa zastępuje Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o statusie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sporządzoną w Warszawie, dnia 11 grudnia 2009 roku („umowa SOFA”) oraz Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki dotyczące współpracy, zawarte poprzez wymianę not w Warszawie w dniach 22 czerwca i 15 lipca 2015 roku, ze zmianami („Porozumienie o współpracy”).

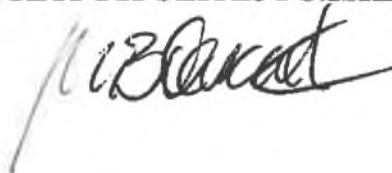
4. Wszystkie porozumienia i ustalenia wykonawcze do umowy SOFA i Porozumienia o współpracy pozostają w mocy jako porozumienia lub ustalenia wykonawcze do niniejszej Umowy, w zakresie, w jakim porozumienia lub ustalenia wykonawcze nie są sprzeczne z niniejszą Umową. Strony zgadzają się, że w przypadkach niezgodności z niniejszą Umową, zastosowanie mają postanowienia niniejszej Umowy, a Strony lub ich organy wykonawcze, w zależności od sytuacji, niezwłocznie podejmują działania zmierzające do zmiany lub uzupełnienia takiego porozumienia lub ustalenia wykonawczego w celu zapewnienia zgodności z niniejszą Umową.

5. Niniejsza Umowa może być zmieniana w każdym czasie na mocy wspólnego pisemnego porozumienia Stron. Wszystkie zmiany tego rodzaju wchodzi w życie na warunkach określonych w ustępie 1 niniejszego Artykułu.

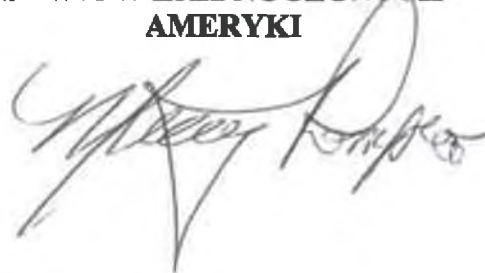
6. Aneksy do niniejszej Umowy oraz wszelkie Załączniki do nich stanowią integralną część tej Umowy i mogą być zmienione na mocy pisemnego porozumienia między Stronami lub ich organami wykonawczymi.

Sporządzono w Warszawie, dnia 15 sierpnia 2020 roku w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, w językach polskim i angielskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne.

W IMIENIU RZĄDU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W IMIENIU RZĄDU
STANÓW ZJEDNOCZONYCH
AMERYKI

ANEKS A
Uzgodnione obiekty i tereny

- Baza Sił Powietrznych w Łasku
- Poligon w Drawsku Pomorskim
- Poligon w Żaganiu (w tym Centrum Szkolenia Wojskowego oraz kompleksy wojskowe w Żaganiu, Karlikach, Trzebieniu, Bolesławcu i Świętoszowie)
- Kompleks Wojskowy Skwierzyna
- Baza Sił Powietrznych i Kompleks Wojskowy w Powidzu
- Kompleks Wojskowy Poznań
- Kompleks Wojskowy Lubliniec
- Kompleks Wojskowy Toruń
- Poligon w Orzyszu/Bemowie Piskim
- Baza Sił Powietrznych w Mirosławcu
- Poligon w Ustce
- Poligon w Czarnym
- Poligon w Wędrzynie
- Poligon w Biedrusku
- Poligon w Nowej Dębie
- Lotnisko we Wrocławiu (Wrocław-Strachowice)
- Lotnisko w Krakowie-Balicach (Balice)
- Lotnisko w Katowicach (Pyrzowice)
- Baza Sił Powietrznych w Dęblinie

ANEKS B

Wsparcie dla obecności sił zbrojnych USA

Dążąc do osiągnięcia celów i zasad wyszczególnionych w Preambule niniejszej Umowy oraz Wspólnych Deklaracjach w niej wskazanych, włączając w to że Stany Zjednoczone planują wzmocnić swoją bieżącą obecność wojskową i aby bardziej skutecznie wspierać obecność sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; oraz

Dostrzegając potrzebę zapewnienia wsparcia infrastrukturalnego i logistycznego, aby wypełnić wymagania sił zbrojnych USA w celu umożliwienia rozmieszczenia i wykorzystania sił zbrojnych USA przybywających do, obecnych na i przemieszczających się przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Strony uzgadniają następujące środki specjalne:

I. Definicje

Dla celów niniejszego Aneksu:

1. „Infrastruktura zapewniana przez Polskę” (zwana dalej „IZPP”) oznacza wkład Rzeczypospolitej Polskiej w budowę, ulepszenie i wyposażenie infrastruktury. IZPP nie ma zastosowania do bazy obrony przeciwrakietowej w Redzikowie i działań w ramach wzmocnionej wysuniętej obecności NATO (eFP).
2. „Wsparcie logistyczne zapewniane przez Polskę” (zwane dalej „WLZPP”) oznacza wkład Rzeczypospolitej Polskiej w spełnienie wymagań logistycznych sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. WLZPP nie ma zastosowania do bazy obrony przeciwrakietowej w Redzikowie i działań w ramach NATO eFP.

II. Infrastruktura zapewniana przez Polskę (IZPP)

1. Wkład IZPP zapewniany przez Rzeczpospolitą Polską będzie, co do zasady, wkładem rzeczowym. Wkłady pieniężne na potrzeby IZPP są zapewniane przez Rzeczpospolitą Polską amerykańskiemu organowi wykonawczemu z wyprzedzeniem i są przeznaczone na opracowanie pakietów kryteriów projektowych, nadzór projektowy, nadzór nad realizacją budowy oraz w wyjątkowych przypadkach opisanych w niniejszym ustępie. Intencją Stron jest, aby organy wykonawcze współpracowały w implementacji IZPP, w tym w odniesieniu do opisanych wyjątkowych przypadków. Strony wspólnie uznają, że wyjątkowe przypadki dotyczą sytuacji, gdy w konsultacji między organami wykonawczymi:

- (a) amerykański organ wykonawczy ustali, że procedury dotyczące wkładu rzeczowego nie spełniają wymagań sił zbrojnych USA w sytuacji, gdy ze względu na wymagania bezpieczeństwa wykonawcą musi być firma amerykańska lub gdy zamówienie musi być udzielone i wdrożone przez USA;
- (b) amerykański organ wykonawczy ustali, że usunięcie wskazanych niedoskonałości w projekcie lub budowie nie zostało zainicjowane w terminie trzydziestu (30) dni od ich wstępnego zgłoszenia polskiemu organowi wykonawczemu przez amerykański organ wykonawczy; oraz
- (c) organy wykonawcze wspólnie ustalą, że takie rozwiązanie jest bardziej praktyczne lub korzystne ekonomicznie.

W przypadkach dokonania przez amerykański organ wykonawczy ustaleń wskazanych w podpunktach (a) i (b), amerykański organ wykonawczy informuje o nich polski organ wykonawczy w możliwie najkrótszym terminie. We wszystkich wyjątkowych przypadkach, zamówienia są udzielane przez siły zbrojne USA zgodnie z Artykułem 33 niniejszej Umowy. Rzeczpospolita Polska prześle płatności pieniężne za wyjątkowe przypadki amerykańskiemu organowi wykonawczemu w terminie sześćdziesięciu (60) dni od ich wstępnego zgłoszenia polskiemu organowi wykonawczemu. Szczegółowe ustalenia dotyczące wkładów pieniężnych w takich wyjątkowych przypadkach będą przedmiotem konsultacji organów wykonawczych, także w ramach Wspólnej Komisji i jej podkomitetów, zgodnie z ich właściwością. Wkłady pieniężne dokonywane na mocy tego ustępu zostają przekazane amerykańskiemu organowi wykonawczemu w dolarach amerykańskich

2. Rzeczpospolita Polska prześle amerykańskiemu organowi wykonawczemu płatności pieniężne w ramach IZPP na opracowanie pakietów kryteriów projektowych oraz nadzór projektowy i nadzór nad realizacją inwestycji w dolarach amerykańskich nie później niż do 1 marca każdego roku. Termin tych płatności w pierwszym roku kalendarzowym wykonywania niniejszej Umowy zostanie wspólnie określony.

3. Polski organ wykonawczy odpowiada za projektowanie, przyznanie kontraktu, budowę i zarządzanie realizacją projektów IZPP w postaci wkładu rzeczowego. Amerykański organ wykonawczy zatwierdza wszystkie projekty budowlane i dokonywane w nich zmiany, w tym końcowy projekt, w celu zapewnienia, że wszystkie wymagania Stanów Zjednoczonych, w tym wymagania operacyjne USA, są spełnione. Amerykański organ wykonawczy odpowiada za opracowanie pakietów kryteriów projektowych, nadzór projektowy i nadzór nad realizacją budowy. W wyjątkowych przypadkach określonych w paragrafie II ustęp 1 niniejszego Aneksu, amerykański organ wykonawczy odpowiada także za całość projektowania i realizację inwestycji IZPP. IZPP obejmuje wyposażenie, w tym zaopatrzenie dostarczanych obiektów w meble, armaturę i sprzęty. Polskie materiały i usługi są wykorzystywane w największym możliwym zakresie w projektach IZPP, pod warunkiem, że spełniają odpowiednie standardy USA.

4. Polski organ wykonawczy udziela zamówienia na prace budowlane tylko wykonawcom kontraktowym wybranym ze wspólnie ustalonej prekwalfikacyjnej listy uprawnionych wykonawców, wskazanych w oparciu o wspólnie zaakceptowane kryteria kwalifikacji. Polski organ wykonawczy realizuje projekty budowlane zgodnie z odpowiednim harmonogramem określonym podczas prac projektowych.

5. Inwestycje IZPP realizowane w ramach wkładu rzeczowego powinny spełniać standardy i wymagania USA, w tym wymagania operacyjne USA. W ramach zadań wynikających z projektowania i nadzoru nad realizacją budowy, amerykański organ wykonawczy jest uprawniony do przeprowadzania przeglądów projektów w czasie fazy projektowej oraz do przeprowadzania inspekcji budowlanych w realistycznych terminach podczas każdego etapu budowy. Po zakończeniu budowy, organy wykonawcze przeprowadzą wspólną, poprzedzającą przekazanie, inspekcję wszystkich obiektów IZPP zbudowanych w ramach wkładu rzeczowego. Po dokonaniu inspekcji poprzedzającej przekazanie, amerykański organ wykonawczy informuje pisemnie polski organ wykonawczy o wszelkich stwierdzonych usterkach. Polski organ wykonawczy

rozpocznie usuwanie usterek stwierdzonych przez amerykański organ wykonawczy, w terminie trzydziestu (30) dni od daty inspekcji. W przypadku, gdy Rzeczpospolita Polska nie może lub nie zamierza przystąpić do usuwania niedoskonałości przed upływem trzydziesto (30)-dniowego okresu, amerykański organ wykonawczy ma prawo do wykonania napraw z wykorzystaniem członków sił zbrojnych USA albo do udzielenia zamówienia na te naprawy zgodnie z Artykułem 33 niniejszej Umowy. Rzeczpospolita Polska ponosi koszty każdej takiej naprawy, o której została poinformowana pisemnie przez amerykański organ wykonawczy.

6. W terminie trzydziestu (30) dni od dokonania odbioru obiektów powstałych w ramach programu IZPP, zostaje przeprowadzona kontrola projektu i sporządzony pisemny raport. Raport przedstawia stan wszystkich obiektów, ulepszeń i innego mienia. Obiekty IZPP, po dokonaniu końcowego odbioru przez organy wykonawcze, zostają udostępnione celem wykorzystania przez siły zbrojne USA.

7. Lista projektów, określona w Załączniku 1 do niniejszego Aneksu, przedstawia listę projektów, które Rzeczpospolita Polska zbuduje w celu korzystania z nich przez siły zbrojne USA. Organy wykonawcze konsultują się, w razie konieczności, jednak nie rzadziej niż dwa razy do roku, w sprawie implementacji listy projektów, w tym wspólnie ustalonych zmian do tej listy. W wyjątkowych przypadkach, organy wykonawcze konsultują się i przychylnie rozważają uzupełnienia listy projektów, wspierające nagłe wymagania operacyjne sił zbrojnych USA.

8. Organy wykonawcze wspólnie określają priorytety i kalendarz wykonania projektów IZPP w danym uzgodnionym obiekcie i terenie oraz ich harmonogram, w tym realizacji planowania, projektu, nadzoru i budowy obiektów IZPP na następny rok kalendarzowy, jednak nie później niż do 31 lipca poprzedzającego roku kalendarzowego. Ze względu na nagłe lub nieprzewidziane okoliczności, amerykański organ wykonawczy może, w konsultacji z polskim organem wykonawczym, zamienić projekt na inny lub określić odmienne priorytety realizowanych projektów w ramach danego roku budżetowego w Polsce, przy założeniu, że koszt zweryfikowanego projektu jest równy lub niższy niż koszt projektu pierwotnego i że jest to wykonalne. W celu ograniczenia przekroczeń wartości kosztorysowych, opóźnień w budowie i zmian w zakresie każdego z projektów, organy wykonawcze przeprowadzają regularne przeglądy wyżej wymienionych priorytetów i harmonogramu realizacji projektów IZPP.

9. Dodatkowe szczegóły realizacji IZPP mogą być opisane przez organy wykonawcze w odrębnych porozumieniach wykonawczych lub załącznikach do niniejszego Aneksu.

III. Wsparcie logistyczne zapewniane przez Polskę (WLZPP)

1. WLZPP zapewniany przez Rzeczpospolitą Polską jest, co do zasady, wkładem rzeczowym. Wkłady pieniężne na potrzeby WLZPP są zapewniane przez Rzeczpospolitą Polską amerykańskiemu organowi wykonawczemu w wyjątkowych przypadkach opisanych w niniejszym ustępie. Intencją Stron jest, aby organy wykonawcze współpracowały w implementacji WLZPP, w tym w opisanych wyjątkowych przypadkach. Strony wspólnie uznają, że wyjątkowe przypadki dotyczą sytuacji, gdy w ramach konsultacji między organami wykonawczymi:

- (a) amerykański organ wykonawczy ustali, że procedury dotyczące wkładu rzeczowego nie spełniają wymagań sił zbrojnych USA w sytuacji, gdy ze względu na wymagania bezpieczeństwa wykonawcą musi być firma amerykańska lub gdy zamówienie musi być udzielone i wdrożone przez USA;
- (b) amerykański organ wykonawczy ustali, że usunięcie wskazanych niedoskonałości nie zostało zainicjowane w terminie trzydziestu (30) dni od ich wstępnego zgłoszenia polskiemu organowi wykonawczemu przez amerykański organ wykonawczy; oraz
- (c) organy wykonawcze wspólnie określą, że takie rozwiązanie jest bardziej praktyczne lub korzystne ekonomicznie.

W przypadkach dokonania przez amerykański organ wykonawczy ustaleń, wskazanych w podpunktach (a) i (b), amerykański organ wykonawczy informuje o nich polski organ wykonawczy w możliwie najkrótszym terminie. We wszystkich wyjątkowych przypadkach, zamówienia są udzielane przez siły zbrojne USA zgodnie z Artykułem 33 niniejszej Umowy. Płatności pieniężne zostają dokonane w dolarach amerykańskich w terminie sześćdziesięciu (60) dni od wstępnego zgłoszenia polskiemu organowi wykonawczemu.

2. W ramach WLZPP, Rzeczpospolita Polska dostarcza siłom zbrojnym USA – na ich wnioski – w uzgodnionych obiektach i terenach określonych w Aneksie A do mniejszej Umowy, w całości i bez prawa do refundacji przez Stany Zjednoczone, co następuje:

- (a) Wsparcie wszystkich obiektów i infrastruktury oraz wymagań operacyjnych, takich jak:
 - i. Usługi komunalne (w tym prąd, woda, sanitariaty/odbiór i usuwanie śmieci, oczyszczanie ścieków, ogrzewanie, wentylacja i klimatyzacja),
 - ii. Odbiór i usuwanie odpadów przemysłowych, odpadów medycznych i odpadów niebezpiecznych,
 - iii. Usługi utrzymania, remontów i modernizacji obiektów i terenów,
 - iv. Paliwa użytkowe i do obsługi infrastruktury,
 - v. Usługi zakwaterowania,
 - vi. Usługi żywieniowe,
 - vii. Usługi pralnicze i porządkowe,
 - viii. Lokalne usługi transportowe w rejonie jednostek wojskowych,
 - ix. Usługi dystrybucji paliw,
 - x. Usługi magazynowania, w tym magazynowania amunicji i paliwa,
 - xi. Usługi pożarnicze, medyczne poziomu 1 i inne w ramach nagłych wypadków,
 - xii. Ochrona i obrona obiektów, oraz
 - xiii. Montaż i utrzymanie infrastruktury telekomunikacyjnej;
- (b) Usługi składowania i utrzymania wojennych rezerw materiałowych i sprzętu;
- (c) Siedemdziesiąt pięć (75) procent kosztów paliw, w tym paliwa lotniczego i na potrzeby transportu kołowego do poziomu ustalanego co najmniej raz do roku, w konsultacjach pomiędzy organami wykonawczymi (co do zasady będzie to poziom odpowiadający rocznemu zestawieniu wymagań zgłaszanych przez

amerykański organ wykonawczy zgodnie z poniższym ustępem 3) i pięćdziesiąt (50) procent kosztu paliw przewyższających ustalony poziom; oraz

(d) inne kategorie wsparcia logistycznego, wspólnie określone przez organy wykonawcze.

Rzeczpospolita Polska zapewnia miejscowych pracowników oraz sprzęt, w tym wynajem sprzętu, w celu realizacji wymagań sił zbrojnych USA opisanych w tym ustępie. Polskie materiały i usługi są wykorzystywane w największym możliwym zakresie w ramach WLZPP, pod warunkiem, że spełniają odpowiednie amerykańskie wymogi i standardy.

3. Na podstawie uzgodnionych wspólnie procedur, wnioski o WLZPP powinny być kierowane do polskiego organu wykonawczego poprzez złożenie zestawienia wymagań dla każdego z uzgodnionych obiektów i terenów. Amerykański organ wykonawczy może także złożyć takie zestawienie wymagań w przypadku wystąpienia nieprzewidzianych okoliczności lub nagłych wymagań operacyjnych.

4. Usługi WLZPP spełniają standardy i wymagania USA, w tym wymagania operacyjne USA. W przypadku, gdy Rzeczpospolita Polska nie może zapewnić WLZPP spełniającego standardy lub wymagania, oraz po przekazaniu powiadomienia polskiemu organowi wykonawczemu, organy wykonawcze konsultują się w celu określenia mechanizmu płatności, w tym zapewnienia funduszy przez Rzeczpospolitą Polską dla amerykańskiego organu wykonawczego, umożliwiających siłom zbrojnym USA lub wykonawcom kontraktowym USA zapewnienie lub zakup wyposażenia, dostaw i usług logistycznych.

5. Polski organ wykonawczy udziela zamówienia na WLZPP realizowane w formie wkładu rzeczowego tylko wykonawcom kontraktowym wybranym ze wspólnie ustalonej prekwalifikacyjnej listy uprawnionych wykonawców, wskazanych w oparciu o wspólnie zaakceptowane kryteria kwalifikacji.

6. Organy wykonawcze konsultują się gdy będzie to potrzebne, jednak nie rzadziej niż dwa razy do roku, w sprawie implementacji usług WLZPP, w tym wszystkich wspólnie określonych zmian do zakresu WLZPP określonego w paragrafie III ustęp 2 niniejszego Aneksu.

7. Dodatkowe szczegóły realizacji WLZPP mogą być opisane przez organy wykonawcze w odrębnych porozumieniach wykonawczych lub załącznikach do niniejszego Aneksu.

**ZAŁĄCZNIK 1
DO
ANEKSU B**

Lista projektów infrastrukturalnych zapewnianych przez Polskę

Kompleks wojskowy w Poznaniu

(Komponenty dowódcze sił zbrojnych USA)

1. Obiekt kierowania i dowodzenia (C2)
2. Obiekt systemów informatycznych wraz z sieciami teleinformatycznymi
3. Zwiększenie możliwości kwaterunkowych [pojemność do 700 osób]
4. Stołówka [pojemność do 700 osób]
5. Renowacja budynku warsztatowego oraz parking

Poligon w Drawsku Pomorskim

(Centrum Szkolenia Bojowego i miejsce wsparcia)

1. Miejsce stacjonowania wojsk [pojemność do 3600 osób]
2. Obiekt systemów informatycznych wraz z sieciami teleinformatycznymi
3. Obiekty Centrum Szkolenia Bojowego

Lotnisko we Wrocławiu (Wrocław-Strachowice)

(Lotnicza baza załadunkowo-rozładunkowa (APOD) Sił Zbrojnych USA - Główna Baza Operacyjna)

1. Płyta postojowa APOD [pojemność 4 x samolot C-5]
2. Drogi kołowania do płyty postojowej APOD
3. Płaszczyzna przeładunku materiałów niebezpiecznych / teren przeładunku / przetrzymywania amunicji [możliwość wsparcia dla 1 x samolotu C-5; w tym pojemność do 70 tysięcy funtów równoważnika materiałów wybuchowych (NEW)]
4. Obiekty Portu Przeładunkowego (Cargo i przeładunek materiałów)
5. Terminal pasażerski
6. Tymczasowe miejsce zakwaterowania [pojemność do 550 osób]
7. Bocznica i przedłużenie linii kolejowej
8. Modernizacja systemu ochrony antyterrorystycznej oraz ochrony obiektu – teren APOD
9. Stołówka [pojemność do 450 osób]
10. Obiekt sypialny i pralnia [pojemność do 450 osób]
11. Przychodnia medyczna/dentystyczna
12. Centrum sportowe
13. Poczta
14. Obiekt administracyjny
15. Magazyn broni
16. Infrastruktura telekomunikacyjna
17. Warsztat remontowy pojazdów/Parking

Baza sił powietrznych w Łasku

(Bezzałogowe statki powietrzne (RPA) sił zbrojnych USA - Główna Baza Operacyjna)

1. Płyta postojowa dla bezzałogowych statków powietrznych [pojemność do 12 bezzałogowych statków powietrznych]
2. Hangary dla bezzałogowych statków powietrznych [pojemność do 12 bezzałogowych statków powietrznych]
3. Łączące drogi kołowania [do płyty postojowej dla bezzałogowych statków powietrznych i hangarów]
4. Stanowiska kierowania bezzałogowych statków powietrznych
5. Miejsca składowania amunicji [4,2 miliona funtów NEW]
6. Miejsce przetrzymywania amunicji [pojemność do 30 tysięcy funtów NEW]
7. Płaszczyzna przeładunku materiałów niebezpiecznych [możliwość wsparcia dla 1 x samolot C-5; w tym pojemność do 30 tysięcy funtów NEW]
8. Tymczasowe miejsce zakwaterowania [pojemność do 550 osób]
9. Główny obiekt administracyjny
10. Przychodnia medyczna/dentystyczna
11. Magazyn broni
12. Obiekt operacyjny dla Eskadry Bezzałogowych Statków Powietrznych
13. Poczta
14. Stołówka [pojemność do 450 osób]
15. Obiekt sypialny i pralnia [pojemność do 450 osób]
16. Modernizacja systemu ochrony antyterrorystycznej oraz ochrony obiektu
17. Naziemne sieci komunikacyjne i zabezpieczenie wymiany danych
18. Infrastruktura telekomunikacyjna
19. Parking

Kompleks wojskowy i baza sił powietrznych w Powidzu

(Baza sił lotniczych, wsparcia logistycznego, operacji specjalnych oraz obrony powietrznej sił zbrojnych USA)

1. Obiekty składowania amunicji [31 krytych ziemią magazynów – pojemność 12,4 miliona funtów NEW]
2. Duży magazyn paliw oraz obiekt dystrybucji paliw [1,5 miliona galonów pojemności z systemem zaopatrzenia w paliwo o pojemności 800 tysięcy galonów]
3. Obiekt systemów informatycznych wraz z sieciami teleinformatycznymi
4. Obiekty mobilnego systemu bazy lotniczej (DABS)
5. Obiekt zabezpieczenia kierowania i dowodzenia (C2) misją wojsk specjalnych na poziomie dowództwa batalionu
6. Koszarowce – 6 budynków [zakwaterowanie do 2400 osób]
7. Stołówki – 2 [pojemność do 1428 osób każda]
8. Kompleks Dowodzenia Misją [1 x dowództwo poziomu brygady, 4 x dowództwa poziomu batalionu]
9. Przychodnia medyczna /dentystyczna

10. Wsparcie zabezpieczenia operacji logistycznych, warsztat i parking
11. Płyta postojowa dla śmigłowców, parking, myjnia, i punkt tankowania [pojemność do 51 statków powietrznych]
12. Hangary obsługowe dla śmigłowców [pojemność do 51 statków powietrznych]
13. Parking i warsztat obsługi naziemnej dla śmigłowców
14. Obiekt dowodzenia artylerii obrony przeciwlotniczej [poziom batalionu]

Kompleks wojskowy w Lublińcu

(Baza operacyjna wojsk specjalnych USA)

1. Obiekt operacyjny wojsk specjalnych [poziom kompanii]

Poligon w Żaganiu oraz kompleksy wojskowe w Toruniu i Skwierzynie

(Baza Pancерnej Brygadowej Grupy Bojowej sił zbrojnych USA)

1. Miejsce stacjonowania wojsk (Świętoszów, Trzebień, Pstrąże) [pojemność do 4800 osób]
2. Bocznica i przedłużenie linii kolejowej (Świętoszów) [3 rozjazdy, 1 tor bocznicy]
3. Magazyn paliw oraz obiekt dystrybucji paliw (Świętoszów) [o pojemności 1 miliona galonów z systemem zaopatrzenia w paliwo o pojemności 800 tysięcy galonów]
4. Kompleks brygadowy [1 x dowództwo poziomu brygady, 7 x dowództwa poziomu batalionu]
5. Koszarowce [pojemność do 4800 osób]
6. Stołówki [pojemność do 4800 osób]
7. Obiekty operacyjne dla kompanii – 37
8. Obiekty remontowe pojazdów naziemnych – 7
9. Obiekty parkingowe – 7
10. Magazyn batalionu wsparcia brygady
11. Przychodnia medyczna/dentystyczna
12. Kompleks obiektów wsparcia
13. Obiekt systemów informatycznych wraz z sieciami teleinformatycznymi
14. Koszary szkoleniowe i obiekt stołwkowy (Toruń) [pojemność do 430 osób]

Lotnisko w Krakowie–Balicach (Balice)

(APOD sił zbrojnych USA - Dodatkowa Baza Operacyjna)

1. Pas startowy [możliwość przyjęcia samolotu C-5]
2. Płyta postojowa [możliwość wsparcia dla 2 x samolot C-5]
3. Łączące drogi kołowania
4. Obiekty portu lotniczego (Cargo i przeładunek materiałów)
5. Terminal / strefa pasażerska
6. Tymczasowe miejsce zakwaterowania [pojemność do 550 osób]
7. Bocznica i przedłużenie linii kolejowej
8. Modernizacja systemu ochrony antyterrorystycznej oraz ochrony obiektu

9. Płaszczyzna przeładunku materiałów niebezpiecznych / teren przeładunku / przetrzymywania amunicji
[możliwość wsparcia dla 1 x samolot C-5; w tym pojemność do 30 tysięcy funtów NEW z uwzględnieniem ograniczeń lokalizacji]

Lotnisko w Katowicach (Pyrzowicach)

(APOD sił zbrojnych USA - Dodatkowa Baza Operacyjna)

1. Płyta postojowa [możliwość przyjęcia 2 x samolot C-5]
2. Łączące drogi kołowania
3. Obiekty Portu Lotniczego (Cargo i przeładunek materiałów)
4. Terminal pasażerski
5. Tymczasowe miejsce zakwaterowania [pojemność do 550 osób]
6. Bocznica i przedłużenie linii kolejowej
7. Modernizacja systemu ochrony antyterrorystycznej oraz ochrony obiektu
8. Płaszczyzna przeładunku materiałów niebezpiecznych / teren przeładunku / przetrzymywania amunicji [możliwość wsparcia dla 1 x samolot C-5; w tym pojemność do 30 tysięcy funtów NEW]

Lotnisko w Mirosławcu

(RPA sił zbrojnych USA - Dodatkowa Baza Operacyjna)

1. Schrony dla bezzałogowych statków powietrznych
[pojemność do 12 bezzałogowych statków powietrznych]
2. Stanowiska kierowania bezzałogowych statków powietrznych
3. Modernizacja systemu ochrony antyterrorystycznej oraz ochrony obiektu
4. Naziemne sieci telekomunikacyjne i zabezpieczenie wymiany danych
5. Infrastruktura telekomunikacyjna
6. Miejsca przetrzymywania amunicji [pojemność do 30 tysięcy funtów NEW]
7. Miejsca składowania amunicji [pojemność do 200 tysięcy funtów NEW]
8. Płaszczyzna przeładunku materiałów niebezpiecznych
[możliwość wsparcia dla 1 x samolot C-5; w tym pojemność do 30 tysięcy funtów NEW]
9. Tymczasowe miejsce zakwaterowania [pojemność do 550 osób]
10. Obiekt operacyjny eskadry bezzałogowych statków powietrznych
11. Magazyn broni
12. Centrum sportowe

Baza sił powietrznych w Dęblinie

(RPA sił zbrojnych USA - Dodatkowa Baza Operacyjna)

1. Obiekt operacyjny eskadry bezzałogowych statków powietrznych
2. Płyta postojowa bezzałogowych statków powietrznych
[pojemność do 12 bezzałogowych statków powietrznych]
3. Równoległe i łączące drogi kołowania [do płyt postojowych i schronów bezzałogowych statków powietrznych]

4. Schrony dla bezzałogowych statków powietrznych [pojemność do 12 bezzałogowych statków powietrznych]
5. Stanowiska kierowania bezzałogowych statków powietrznych
6. Modernizacja systemu ochrony antyterrorystycznej oraz ochrony obiektu
7. Naziemne sieci telekomunikacyjne i zabezpieczenie wymiany danych
8. Infrastruktura telekomunikacyjna
9. Miejsca przetrzymywania amunicji [pojemność do 30 tysięcy funtów NEW]
10. Miejsca składowania amunicji [pojemność do 25 tysięcy funtów NEW z uwzględnieniem ograniczeń lokalizacji]
11. Płaszczyzna przeładunku materiałów niebezpiecznych [możliwość wsparcia dla 1 x samolot C-5, w tym pojemność do 30 tysięcy funtów NEW]
12. Tymczasowe miejsce zakwaterowania [pojemność do 550 osób]